Hársfák falva a város vonzásában | 8.

Megvették a kúriát, hogy tatarozhassák | 14.

Rendszereken és határokon átnyúló közművelődés | 26.

Kellemes karácsonyt kívánunk! | 37.

www.biharmegye.ro

Bihar ország

Közéleti folyóirat ● Nagyvárad, 2014. december ● VI. évfolyam 24. (204.) szám ● **Ára 4,5 lej (300 Ft)**

Két keréken Váradról Berettyóújfaluba

4.

Minden kedves olvasónknak örömteli, békés karácsonyt és eredményekben gazdag, boldog új esztendőt kívánunk!

A Biharország munkatársai

Fizessen elő lapjainkra jelentős kedvezménnyel!

A **Biharország** folyóirat előfizetési díja:

1 hónapra. . . . . 4,5 lej
3 hónapra. . . . 12 lej
6 hónapra. . . . 20 lej
1 évre . . . . . 35 lej

A ***Várad*** folyóirat előfizetési díja:

1 hónapra . . . . 5 lej
3 hónapra. . . . 15 lej
6 hónapra. . . . 25 lej
1 évre . . . . . 50 lej

Ha **mindkét** kiadványunkra előfizet **szerkesztőségünkben vagy a postán**, jelentős kedvezményt adunk: a két lap együttes előfizetési díja

1 hónapra . . . . . 7 lej
3 hónapra . . . . . 20 lej
6 hónapra . . . . . 35 lej
1 évre . . . . . 65 lej

Ha a Reggeli Újságnál fizet elő lapjainkra, nem garantáljuk a kézbesítést.

A *Biharország* (és/vagy a *Várad)* előfizethető a szerkesztőségben készpénzzel, vagy postán pénzesutalvánnyal (mandat poştal), az előfizető nevének és pontos lakcímének, valamint az Abonament Biharország (és/vagy Várad) megjegyzésnek a feltüntetésével: Revista culturală Várad Oradea, Piaţa 1 Decembrie nr. 12., jud. Bihor; CUI 18415639; Cod IBAN RO81 TREZ 0762 1G33 5000 XXXX, Trezoreria Oradea.

Keresse lapjainkat a világhálón is: *www.biharmegye.ro, www.varad.ro*

tartalom

Szomszédoló – gazdaság
4. Két keréken Váradról Berettyóújfaluba – A két várost összekötő bicikliútról

Gazdaság – önkormányzat
6. Nem csak pályázatokból él Bors község

Faluról falura
8. Hársfák falva a város vonzásában – Hegyközszáldobágy
11. Monospetri hamarosan községközpont lesz – Faluriport

Önkormányzat
14. Megvették a kúriát, hogy tatarozhassák – Felújítják Érsemjénben az egészségügyi központot

15. Fedél került a margittai kultúrházra

Közélet
16. Nekik is jár még egy esély – Látogatóban a margittai kutyamenhelyen

Tanúságtétel
18. Fél lábbal tért haza (2.) – Szabó Dániel II. világháborús veterán visszaemlékezése

Hitvilág
20. Imádsággal és énekkel dicséri Istent – Bemutatjuk Mihály Balázs érkeserűi római katolikus plébánost
23. Megújult a váradlesi reformátusok temploma

Hagyomány
24. Széplaki szüreti bál nagy elhatározással – Mezőkövesd testvértelepülésre talált

Zene
25. Zengett az ének a váradi bazilikában – Római katolikus egyházmegyei kórustalálkozó harmadszor

Szomszédoló
26. Rendszereken és határokon átnyúló közművelődés – Beszélgetés Porkoláb Lajossal, a berettyóújfalui művelődési központ nyugalmazott igazgatójával
29. Szent Demeterkor van a számadás ideje – A 17. Bihari Számadó Napok

A régi Várad
30. A Rhédey-mauzóleum egykoron és ma – Péter I. Zoltán helytörténeti írása

História
32. Váradi Péter kalocsi érsek, humanista (2.) – Szilágyi Aladár összeállításának folytatása

Literatúra
34. „Aki ismét Vitéz, Vitéz” – Nádpálca nélkül Molnár Judit sorozata
35. Programajánló decemberre

Kultúra
36. Könyvünnep Váradon – Lezajlott a VI. Nagyváradi Könyvmaraton
37. Kellemes karácsonyt kívánunk! – Nyelvőrségen Dánielisz Endre

Lektűr
38. Szamárfül – Szilágyi Perjési Katalin írása

Gyereksarok
40. Mákvirág jelentkezik karácsonyi készülődéssel

Oktatás
42. Mesés hétvége Szalontán – A 17. Arany László Mesemondóverseny

Egészség
43. A mesék világa – Varga Imola pszichológus hasznos tanácsai

Sport
44. Atlétika játékosan – A nagyszalontai Olimpia Sportklub edzésein
45. Hová tűntek a szurkolók?! – Kevés a drukker a lelátókon

Kultúra
46. Magyarország és Európa a Szacsvay Akadémián – Programterv 2015-re

47. Tabéry megérdemelné, hogy kultusza legyen – Novellapályázatot hirdet a Várad folyóirat és a Partiumi Keresztény Egyetem

Fűben-fában
48. Gyógynövény-ábécé (100., 101.) – Martilapu, medvehagyma

Ínyenceknek
49. Karácsonyi mézeskalács

Üdítő
50. Karácsony – Keresztrejtvény nyereménnyel

Évfordulók
51. Decemberi jeles napok

Biharország – közéleti havilap. Kiadja a **Várad** kulturális folyóirat, Nagyvárad. **Szerkesztőség és kiadó:** Nagyvárad, December 1. tér 12., I. em. **Postacím:** 410068 Oradea, Piața 1 Decembrie nr. 12, et. I. **Telefon:** 0259/447-060, 0725/944-956, 0725/944-958. **Lapterjesztés:** 0752/189-764. **E-mail:** biharmegye@gmail.com. **Interneten:** www.biharmegye.ro. **Főszerkesztő:** Máté Zsófia. **Munkatársak:** Balázs Anita, Both Abigél, D. Mészáros Elek, Kocsis Csaba (Berettyóújfalu), Péter I. Zoltán, Szilágyi Aladár, Szőke Ferenc. **Felelős kiadó:** Szűcs László. Készült a nagyváradi Europrint Kft. nyomdájában. ISSN 2066-4166

RMDSZ 25 ÉVES · COMMUNITAS ALAPÍTVÁNY 15 ÉVES

Két keréken Váradról Berettyóújfaluba

Amint arról már lapunk beszámolt, a végéhez közeledik az a határon átnyúló EU-s projekt, amely modern kerékpárutat finanszíroz a bihari megyeszékhely és a határ túloldalán, Hajdú-Bihar megyében lévő Berettyóújfalu városa között.

A több mint hatmillió eurós uniós támogatás a hat részt vevő önkormányzat (Berettyóújfalu, Mezőpeterd, Biharkeresztes, Ártánd Magyarországon, illetve Bors és Nagyvárad) között oszlott el annak függvényében, hol hány méter utat kellett megépíteni. Magyar oldalon 27, román oldalon mintegy 13 kilométer utat építettek, ennek megfelelően az uniós forrásból is 2/3–1/3 arányban részesült a két fél. A szerződést 2012 májusában írták alá, a projekt kivitelezése 2012. november 3-án kezdődött, és az eredeti határidő idén szeptember 30-án lejárt.

Bár hivatalosan még nem adták át, Borson már használják a kerékpárutat

A váradi városkasszából további 5,7 kilométerrel toldják meg az utat. A Pece partján, az Erkel Ferenc utcán is dolgoznak

Mihaela Neag, a nagyváradi városháza uniós projektekkel foglalkozó munkatársa elmondta, hogy a magyar fél kérte az átadás elhalasztását december végéig, mert problémái adódtak a területek kisajátításával.

– Nem azt mondom, hogy nálunk nem voltak gondok. Amikor a Pece-patak partján kellett dolgoznunk, épp akkor esőzések voltak. A part is keskeny, volt, ahol beszakadt. Annyira keskeny részen kellett dolgoznunk, hogy a buldózer nem is fért el, kézi erővel kellett az egész szakaszt megcsinálnunk, ezért mi is késtünk. Igaz, ekkor már tudtuk, hogy a magyarok még úgy sem állnak, mint mi, ezért nem idegeskedtünk. Különben végig, a projekt teljes ideje alatt nagyon jól együttműködtünk mind a négy magyarországi önkormányzat munkatársaival, hiszen a célunk közös: a ke-

rékpárút átadása. Ezzel is hozzájárulunk a határnélküliséghez, valamint nem utolsósorban lehetőséget adunk a két ország polgárainak a környezetbarát közlekedéshez.

Mihaela Neagtól azt is megtudtuk, hogy a váradi, majdnem 9 kilométeres szakasz a Borsi úttól a központi hídig már majdnem készen van. Ez az a szakasz, amely a projektben eredetileg szerepel. A megyeszékhely önkormányzata Nagyvárad területén még 5740 méterrel meghosszabbította a tervezett utat, így a Borsi úttól egészen a szőlősi Nufărul lakónegyed végéig lehet majd a fenntartott úton kerékpározni. A munkát az Asfamix Kft. végzi, a szerződés értéke körülbelül 316 ezer euró. Ezt az összeget a váradi helyhatóság saját költségvetéséből fizeti.

Bátori Géza, Bors község polgármestere örömmel tudatta, az ő szakaszuk immár készen van, csak arra várnak, hogy hivatalosan is átadhassák. „Még fákat is ültettünk, és egytől egyig megfokadtak, pedig nyáron, a legnagyobb melegben ültettük őket. Igaz, aztán naponta locsoltuk, s imádkoztunk, de szépen zöldelltek, míg a hideg idő be nem köszöntött”– tette hozzá az elöljáró.

Berettyóújfalu területén is elkészült az út. Ez a szentmártoni körforgalomhoz csatlakozó szakasz

Biharkeresztesen a Széchenyi utcán már hónapokkal ezelőtt birtokba vették a kerékpárosok az utat

Ártánd főutcáján is áthalad a kerékpárút

A polgármester szerint nagy szerencse, hogy a román törvény világosan fogalmaz, így nálunk nem volt gond a területek kisajátításával, mint Magyarországon, ahol még mindig vannak kiskapuk, s egy ilyen nagy horderejű, a két országot ilyen módon is összekötő projekt befejezése emiatt késik.

Magyarországon is több önkormányzat együttműködésére volt szükség a Berettyóújfalutól az országhatárig vezető kerékpárút kivitelezéséhez. Berettyóújfalu városa mellett Mezőpeterd, Biharkeresztes és Ártánd csatlakozott a partnerséghez. **Demény Zsolt**, a berettyóújfalui Közös Önkormányzati Hivatal műszaki főelőadója vázolta a túloldali helyzetet.

– A kerékpárút 300 m kivételével elkészült. Ez a hiányzó szakasz a határátkelőhely közelében lévő kavicsbánya mellett található. Sajnos a cég vezetője nem támogatja a területén megépítendő kerékpárutat, ezért kénytelenek voltunk ezt a műszaki tartalmat áttervezni. Nem volt könnyű feladat, de mivel ezen nem múlhat a két ország kerékpárúttal való összekötésének sorsa, ezért mindent megteszünk annak érdekében, hogy ez a rövid távolság mielőbb elkészüljön. Az áttervezés nem járt azzal, hogy a másik oldalra kerül a kerékpárút, hanem a kavicsbánya területe előtt csökkentett szélességgel, ároklefedéssel, szalagkorlát megépítésével, illetve a közvilágítás átépítésével készül el. Terveink szerint 2015 nyarára lesz járható a hiányzó szakasz.

Nem a kivitelezéssel van gond – magyarázta az önkormányzati illetékes –, hanem a nem kevés többletköltség előteremtésével. A kerékpárút többi magyarországi szakaszát már sokan használják, akár a munkába járáshoz, akár kirándulás céljából.

– Jó nézni, hogy örömmel, a családdal együtt kerekeznek az emberek – tette hozzá Demény Zsolt. – Reméljük, hamarosan teljes hosszában elkészül a beruházás, és akkor már biztonságosan el tudunk jutni a határig, illetve a román oldalon Nagyváradig.

Both Abigél
Kocsis Csaba

Nem csak pályázatokból él Bors község

Rengeteget fejlődött Bors község az elmúlt húsz évben, de ez nem azt jelenti, hogy BÁTORI GÉZA polgármester hátradől a székében, és azt mondja, ennyi volt. Tovább szépítgetik, fejlesztgetik a falvakat, pályáznak, amire csak lehet.

Bátori Géza polgármester több mint két évtizede áll a község élén

A többi magyarlakta községhez képest szerencsésebb helyzetben van az országhatárhoz és a megyeszékhelyhez is közel fekvő Bors, mert az önkormányzat bevételei egy nem főúton lévő, hasonló nagyságú településhez képest jóval nagyobbak. De meg is fognak minden egyes lehetőséget, hogy az anyagi forrásokat minél jobban kihasználják.

Nemcsak Borson jelent komoly gondot a 2-3 éves gyerekek délelőtti felügyelete. Az édesanyák a kicsi kétéves koráig maradhatnak otthon, de az óvodába csak a három évet betöltött apróságokat veszik fel. Ha nincs nagymama, aki vigyázzon az unokákra, akkor marad a bölcsőde, ha van. Borson lesz, mert az önkormányzat sikeresen pályázott a Helyi Akciócsoportnál egy vegyes bölcsőde felépítésére.

Bátori Géza polgármester elmondta, hogy egy 20 férőhelyes kisdedóvót építenek a borsi óvoda kertjébe. „Bár a pályázat bölcsődéről szól, ahová már az egészen pici babákat is lehet vinni, mi inkább a 2-3 évesekre gondoltunk, hiszen az ő felügyeletük jelenti mindenütt a legnagyobb problémát. Nálunk községi szinten az anyukáknak szükségük van egy bölcsődére, hiszen nem mindenki engedhet meg magának bébiszittert. Az óvoda kertjébe tervezzük építeni az új létesítményt, a bejárat majd a sportpálya felől lesz. A beruházás tervezett értéke 210 ezer euró, ebből 140 ezer a pályázatból jön, a többi önrész. Valószínű, hogy ez az összeg csökkenni fog a licitáció után, általában úgy szokott történni, hogy a versenytárgyalás nyertese kevesebbért vállalja el a kivitelezést. Ebben az esetben a támogatás is kevesebb lesz, és részarányosan a mi hozzájárulásunk is” – magyarázta az elöljáró.

Az óvoda udvarán építik fel a bölcsődét

Jelenleg a szerződéskötés fázisában vannak, ez azt jelenti, hogy még időbe telik, amíg a kicsik az új bölcsődébe járhatnak majd, de tavasszal mindenképpen nekifognak az építésnek. A polgármester hangsúlyozta, hogy a kisdedóvó nem a tanügyhöz fog tartozni, tehát az üzemeltetését teljes egészében az önkormányzat vállalja.

A községházán is a saját maguk által előállított áramot fogják használni

Bátori Géza nagyon hasznosnak tartja ezeket a kisebb pályázatokat is, hiszen több dologra lehet igényelni a támogatást, olyan beruházásokra, amelyek a költségvetésben nem élveznek elsőbbséget, de ha az unió is hozzátesz, akkor már sokkal könnyebb megvalósítani.

Persze nemcsak kis összegekről tud beszámolni a polgármester. Megkezdték az alapozást az iskola bővítéséhez. A szakiskolai oktatást szeretnék fejleszteni. Bátori szerint a szakképzés létkérdés a mai világban, mikor tele van az egész ország munkanélküli diplomással, és lassan oda jutunk, hogy nem lesz, aki egy vízcsapot megjavítson. Az elöljáró úgy látja, hogy a szakiskola elvégzése után nagyobb eséllyel juthat be egy fiatal valamelyik műszaki egyetemre is. „Nem az az elsődleges célunk a szakoktatás fejlesztésével, hogy a jövő mérnökeit képezzük, ám ha használható alapot kapnak itt a gyerekek, annak örülünk” – magyarázta. Az Északnyugati Fejlesztési Régiónál pályáztak erre a célra a borsiak, és több mint félmillió eurót nyertek el. A támogatandónak ítélt tervben nincs benne az iskola műszaki felszerelése, ezt az önkormányzat önerőből fogja finanszírozni.

A Helyi Akciócsoportnál lehetett parképítésre pályázni. „A kis pénz is pénz – vallja Bátori Géza. – 15 000 euró a támogatás, ehhez még hozzátettünk 30 ezret, és örülünk, hogy egy részét a pályázat útján tudjuk kifizetni.”

A borsi iskola. A szakoktatásra helyezik a hangsúlyt

Nagyszántón már idén is volt nagy sikerű tánctábor és kézművestábor azon a 64 áras beltelken, amelyen már javában folynak a munkálatok. Bátori elmondta, hogy mindkét tábor lebonyolításában sokat segítettek a helyiek, örömmel jöttek az idős nénik tanítani a gyerekeket például csörögét sütni. A polgármester ezúton is szeretne köszönetet mondani a sok segítségért. A telken hamarosan elkészülő parkban különböző rendezvényeket fognak tartani, itt kapnak helyet a táborok, de még kemencét is építenek, hogy majd minden jót lehessen sütni benne. Bátori számításai szerint még az idén készen lesznek a munkával, és szeretnék a megpályázott összeget is visszakapni, hiszen utófinanszírozásról van szó.

Nagyszántón egy jóval nagyobb beruházás is a végéhez közeledik. Több mint 2,5 millió eurót pályáztak meg egy napelempark kialakítására. Az elektromos áram sokba kerül, mennyivel jobb, ha a község nincsen kitéve a villamosmű kényének-kedvének. Az óránként 1 megawatt teljesítményű fotovoltaikus park több elektromos energiát termel, mint amennyit Bors község önkormányzati intézményei – ide sorolható az összes iskola, óvoda, községháza stb. – elhasználnak. Ez azt jelenti, hogy az Electrica fizetni fog Borsnak azért az áramért, amit pluszban termel. 2015 elején már készen is lesz a park. A pályázathoz mindössze 2 százalék önrész kellett. Persze, az is több volt, mint 50 000 euró. Ennyit egy kisközség nem tud oly könnyedén kifizetni, mint Bors, de ha meg sem próbálnak fejleszteni, akkor nem is fognak fejlődni. Bátori Géza elmondta, hogy az utolsó pillanatig úgy tudták, utófinanszírozású a projekt, ezért egész évben spóroltak, hogy ki tudják fizetni a napelemeket, de végül kiderült, hogy előfinanszírozású, így most a község nagyon jól áll anyagilag.

Hárommillió lejt nyert a borsi önkormányzat erdősítésre. Bátori Géza elmondta, már alá is írták a szerződést, és Borson, Szentjánoson meg Nagyszántón összesen 115 hektár szántóföldet fognak betelepíteni facsemetékkel. A polgármester megmutatta a régi térképet, amelyen látszik, hogy mindhárom település határában nagy erdők terültek el. Ma egyetlen ár sincsen, csupán egy határnév őrzi Szentjánoson annak az emlékét, hogy valamikor itt erdő volt: Irtás. Bátori azt szeretné, ha az Irtás helyén ismét erdő lenne, s ott sétálhatnának a helyiek.

Both Abigél

Hársfák falva a város vonzásában

Hegyközszáldobágy, ez a hegyközi falu jut először a nagyváradiak eszébe olyan településként, ahol érdemes hétvégi házat vásárolni vagy építeni, hiszen nincs messze, és csodálatos a környezet. A megyeszékhely közelsége meghatározza a közel nyolcszáz éves falu mindennapjait.

Somogyi Lajos, Hegyközpályi polgármestere

Szebeni Sándor alpolgármester száldobágyi lakos

Az első feljegyzés Hegyközszáldobágyról a *Váradi Regestrumban* található, 1226-ban Scaldubagként említi, illetve Zaldubag (1236) formában szerepel. Ezt Jakó Zsigmond a *Bihar megye a török pusztítás előtt* című munkájában említi. 1465-ben a Bályoki család birtoka, később a váradi római katolikus püspökségé, de a Kabos és Szénássy családot is itt találjuk. Az 1886-ban végzett népszámláláskor a faluban 631-en éltek, közülük 590 magyar és 571 református. Az 1992-es népszámlálási adatok szerint 588 lakosa volt, 567 magyar. A legutóbbi, 2011-es népszámlálás 827 lakost vett lajstromba, közülük 812 fő magyar; 360 református, 284 baptista. A település közigazgatásilag Hegyközpályihoz tartozik.

Száldobágy neve a hársfából alakult ki. Ezt a régi magyarok dobfának hívták, mert belőle készült a dob. Amíg a dobfa lábon áll, száldob, és ha van belőle egy egész ágyás, akkor száldobágy. Ma is van Hársfásnak emlegetett része a falunak, ez is emlékeztet a hajdani erdőkre.

Ingázik a beteg, a diák

Egy szép, napos novemberi napon **Somogyi Lajossal**, Hegyközpályi polgármesterével kerestem fel a falut. Váradról a Kálvária (ma Gheorghe Doja) utca felől közeledtünk, a városhatáron túl is végig szép, új házak szegélyezik az országutat. A házak előtti rész viszont gondozatlan – hívta fel a figyelmemet a polgármester. A falu utcáinak nagy része aszfaltozott. „Csak néhány utcáról hiányzik az aszfalt, de azokat is felújítottuk, újraköveztük” – mondta az elöljáró.

Csatlakozott hozzánk **Szebeni Sándor**, a község alpolgármestere, hegyközszáldobágyi lakos, együtt tekintettük meg az épülő orvosi rendelőt. „Kicsit most leálltunk a munkával, mivel anyagi gondjaink vannak, de gondolom, tavasszal be tudjuk fejezni. A rendelőt a község saját költségvetéséből építi, s remélem, valamennyi pénzt fogunk kapni a megyei tanácstól is” – jegyzi meg a polgármester. „Ablakokat, ajtókat kell tenni, a berendezést beszerezni, és akkor működhet a rendelő. Az orvosi ellátás most úgy van megoldva, hogy én minden szerdán 3 órára viszem a betegeket a pályi orvosi rendelőbe, és természetesen onnan vissza a faluba” – egészíti ki az elhangzottakat Szebeni.

A tanintézetbe is bekopogtunk. Az összevont előkészítő és elemi osztályokba összesen tíz gyerek jár: egy előkészítős, öt másodikos, két-két harmadikos és negyedikes – sorolja **Deák-Szebeni Gyöngyi** tanítónő. Kérdésemre elmagyarázza, hogy hiába nőtt az elmúlt években a falu lakosságának száma, az iskoláskorú gyerekek nagy részét Váradra íratták a szülők. Egy másik, nagyon szép teremben folyik az óvodai oktatás 14 gyerekkel. **Sánta Salomé** óvónő igazi mesevilággal veszi körül a kicsiket. Mindkét teremben kellemes meleg, itt is elkezdődött a fűtési szezon. A két elöljárótól megtudom, hogy központi fűtést szereltettek be, s kazánokba való tűzifa van bőven.

A hegyközszáldobágyi református templom

Népi motívumokkal díszítették a templomi bútorokat

Közel a városhoz

A polgármester véleménye szerint a város közelsége befolyásolja Hegyközszáldobágy sorsát. Az itt lakók nagy része Váradon dolgozik, a gyerekek ott tanulnak, a gazdálkodók a város piacán értékesítik terményeiket. „Az elmúlt években végzett közművesítés könnyebbé teszi a száldobágyiak életét. A falu teljes területén felújítottuk a járdát, be van vezetve az ivóvíz, és jövőre kicseréljük a teljes vezetékhálózatot. A temetőkápolnát 2012-ben adtuk át. A város közelsége nagyban hozzájárul ahhoz, hogy minden itt élőnek legyen munkahelye. Hét-nyolc család foglalkozik még nagybani gyümölcstermesztéssel a száldobágyi dombokon” – zárja beszélgetésünket a polgármester.

A száldobágyi illetőségű Szebeni Sándor 2012 óta Hegyközpályi alpolgármestere, korábban több mandátumon át tagja volt a helyi tanácsnak. Elmondta, hogy a fiatalok általában Váradon dolgoznak, de vannak még gazdák – ha kevesen is –, akik maguk művelik meg a földjüket. Sokan termesztenek virágot, és a nagyváradi piacokon maguk értékesítik vagy nagyban eladják. Valamikor gondok voltak a föld tulajdonjogának tisztázásával, mára ezt 90 százalékban megoldották. A falu tulajdonába vette a közbirtokossági legelőt és erdőt. Szarvasmarha viszont, ami a legelőre járna, kevés van. Három család tart nagyobb állományt – 10-15 tehenet –, és egy vállalkozó, aki lovardát nyitott, tart marhát is.

Két ABC és egy kocsma működik a faluban, jól ellátott üzletek, amire szükségük lehet az embereknek, azt helyben megvehetik. A település fiataljait főleg a szüreti bálok alkalmával lehet bevonni a kulturális tevékenységbe. „Most esély van arra, hogy az ivóvizet Nagyváradról kapjuk, és kiépüljön a szennyvízelvezető hálózat, mely rá lesz kapcsolva a váradi csatornázásra” – mondta zárszóként az alpolgármester.

Petri Zoltán gondnok találta meg az üvegkancsót

Az istenházába betérők láthatják az „időkapszulát” és a benne megőrzött érméket

Időkapszula a fűtött templomban

Külön öröm számomra, ha **Kelemen István** száldobágyi parókus református lelkésszel beszélgethetek vagy előadását hallgathatom. Minden területen tájékozott, a település nevének eredetét is tőle tudom. A tiszteletes arról is beszélt, hogy Száldobágy egész középkori története a nagyváradi várhoz kapcsolódik. „Hallottam, hogy fegyenctelep volt, de ennek semmi nyoma, aki mondta, nem tudta dokumentumokkal alátámasztani állítását. Az biztos, hogy a várat kiszolgáló nép lakott itt, s mezőgazdasággal foglalkoztak. Nagy szőlőtermesztő vidék volt a filoxéra pusztításáig, a XIX. század végéig. Volt egy tűzvész 1802-ben, amikor elpusztult szinte az egész falu, a templom és a parókia is, vele az irattár. Ezek után az egyházköz-

Tavasszal tervezik átadni az épülő orvosi rendelőt

Összevont osztályban tanítja a tíz kisdiákját Deák-Szebeni Gyöngyi tanítónő

ség akkori elöljárói nyitottak egy pénztárnaplót, ez ma is megvan, nem vitték el. Az egyházközség minden költsége bele van jegyezve 1802-től az évszázad végéig. Innen tudjuk, hogy szőlőből és borból származott a bevétel, ebből a jövedelemből építették újjá a templomot. Az eredeti templom-alapkövet 1791-ben tették le, s nemrég véletlenül, a fűtés beszerelése közben fedeztük fel. Sokan azt mondták, jönnek télen is templomba, ha lesz fűtés. Már fűtött a templom, de nem járnak többen" – állapította meg a tiszteletes.

A jelenlegi templom tehát nem 1830-ban épült, mint eddig tudták, hanem 1791–1796 között. Amikor a fűtéshez szükséges vezetékek lefektetéséhez a munkások törték át a templom alapját az apszisa alatt, megakadt a fúró. „Egy faragott ajtó vagy ablak sarka került elő – emlékszik vissza Kelemen István. – Szóltam Emődi Tamásnak, jöjjön, nézze meg. Találgattuk, mi lehet, hiszen itt nem volt altemplom. Kibontottuk, és egy ablakkeret bukkant elő. Egy kis üreget is találtunk. Petri Zoltán gondnok félve benyúlt, és kivette, amit ott talált, egy időkapszulát üvegkancsó formájában, benne víz volt, a vízben valami. Utólag kiderült, két pénzérme volt. Ezeket Emődi Tamás elvitte, megtisztította, és akkor derült ki, hogy I. Ferenc által kiadott, 1791-ből származó érmék. I. Ferdinánd képe volt rajtuk, de már nem ő volt a császár, ez ritka dolog. Nagy ritkaság a kancsó is, de volt néhány rézpénz is, tehát ez bizonyította a templom építésének időpontját."

A száldobágyi óvodások és Sánta Salomé óvónő

Van egy felirat is az istenházában, renováláskor bukkant elő, Sipos Béla talált rá a szószék fölött. Ez áll rajta: „E Szék és Isten Háza készült ezen Szent Ekklesia tulajdon költségén Fels. IIdik F(erenc) … (uralkod) ásában … Esztendő Szt Mihájnak 15 napján", tehát szeptember közepén.

Kelemen István református lelkipásztor

A templom bútorzata rendkívül szép, nemrég restaurálták, visszaállítva az eredeti motívumokat. Az egész kicsi istenháza olyan, mint egy néprajzi múzeum, amire nagyon büszke is a lelkipásztor. Kelemen István 1991 óta szolgálja a száldobágyi gyülekezetet. Ahogy ő fogalmazott: „Ez az első parókiám, de úgy néz ki, az utolsó is."

A templomlátogatás más egyházközségekhez viszonyítva jobb, de még messze elmarad a református átlagtól. Jólelkű, melegszívű emberek a száldobágyiak – mondja a lelkipásztor. Az évente elkészített lelkészi jelentésből kitűnik, hogy 1991-ben még 665 hívet számlált az egyházközség, most pedig 360 tagja van a gyülekezetnek. Sokan elköltöztek, kevesen házasodnak ide. Nagyon sok temetés volt az elmúlt 25 év alatt, sokkal kevesebb keresztelő, s volt olyan év is, amikor egyszer sem esketett Kelemen István. Az egyházi hozzájárulással nincs gond, 70 lej egy évre. „Van, aki nem tud ennyit adni, de olyan is van, aki többet ad" – hangzik el.

A ma kívül-belül teljesen felújított templomot több lépésben renoválták. Először 2000-ben lecserélték a tetőszerkezetet, a cserepet. Két sikeres pályázat sem volt elég a további költségekre, ezért kénytelenek voltak néhány földparcellát eladni. Idén szeptember 14-én, a munkálatok végeztével tartottak hálaadó istentiszteletet, ekkor kapott püspöki és esperesi áldást az istenháza.

Deák F. József

Monospetri hamarosan községközpont lesz

Margittától nyugatra, a Berettyó partján terül el Monospetri. A falu közigazgatásilag Vedresábrány községhez tartozik, bár népességben, nagyságban és fejlettségben is megelőzi a községközpontot.

Annak idején a lakosság etnikai megoszlása miatt döntött úgy a hatalom, hogy ne a magyar többségű Monospetri legyen a Vedresábrányt, Érfancsikát és Apátkeresztúrt is magában foglaló közigazgatási egység központja. Petriben jelenleg 1782-en élnek, 1247-en magyarok, 278-an románok, 235-en romák, 22-en pedig egyéb nemzetiségűek (többségében németek és szlovákok). Felekezeti szempontból a lakosok többsége katolikus, a második legnépesebb gyülekezet a reformátusoké, majd az ortodoxok és a baptisták következnek.

Monospetri Árpád-kori település, dokumentumokban 1255-ben említik először. Valószínűleg egykori híres malmáról kapta a nevét, amely a Malmos Petriből eredhet. Az évszázadok alatt néhányszor változott az elnevezése, mint ahogy birtokosai is. Szorgos-dolgos emberek lakták és lakják ma is. Fő bevételi forrásuk a mezőgazdaság, aminek nem tett jót a kollektivizálás. A rendszerváltás után maguk gazdálkodtak a visszaszolgáltatott földeken vagy bérbe adták őket. Lassan újra felszálló ágba került a falu, főleg miután (2000-ben) Barcui Barna lett a polgármester, aki jelenleg a negyedik mandátumát tölti.

Barcui Barna negyedik polgármesteri megbízatását tölti

Az elöljáró elmondta, hogy az első két éve tanulással telt el – meg kellett szoknia a közigazgatás apparátusát –, utána kezdődött az érdemi munka. Ez idő alatt átszervezte, bővítette a hivatal irodáit, és felleltározta a bővítési-fejlesztési szükségleteket, lehetőségeket. Elképzeléseit a helyi tanács messzemenően támogatta. Az önkormányzat döntéshozó testülete 13 tagú, és egyértelműen magyar többségű: 7 RMDSZ-es és 2 EMNT-s önkormányzati képviselő kapott benne helyet. A többi párt képviselői szintén támogatják a községfejlesztési elképzeléseiket. 2001-től alkalmaztak egy topográfust, hogy a falu lakosai birtoklevelet kaphassanak visszaszolgáltatott földjeikre. Mára ezt az ügyet 99 százalékban megoldották. Felújították a falu magyar iskoláját, az valamikor a katolikus egyház tulajdona volt. Miután 2007-ben elkészült az új emeletes iskola, a régit visszaszolgáltatták az egyháznak. Az óvodát belülről felújították, bővítették, jövőre következik a külső felújítás. Ezt saját költségvetésből fedezték.

Folyamatosan – évente – javították, kövezték az utakat, járdákat építettek. A kövezés sok pénzt felemésztett, és csak részmegoldást hozott. Ezért figyelték a pályázati lehetőségeket, és éltek velük. Az áttörést az jelentette, hogy megnyertek egy nagy uniós pályázatot, amely finanszírozta a falu minden utcájának leaszfaltozását, egy új művelődési ház, valamint egy idős-

Óvodától nyolcadikig tanulhatnak Monospetriben a gyerekek

otthon megépítését és bebútorozását. A kultúrházat felszerelték a szükséges fény- és hangtechnikával, függönyökkel, így már meg tudják tölteni tartalommal. Meghívnak vendégfellépőket, és a helyi civil szervezetek meg az iskola rendezvényeit is ott bonyolítják le. Az idősek otthona is készen áll arra, hogy fogadja szépkorú lakóit. A központban parkot alakítottak ki, a közbiztonság növelése érdekében pedig térfigyelő kamerákat szereltek fel. Sikeresen pályáztak a csatornázás kiépítésére is, hamarosan hozzálátnak.

Vidéki települések körében, még mielőtt a törvény kötelezte volna, Monospetriben az elsők között oldották meg a háztartási hulladék elszállítását. A vízhálózat felújítása is folyamatban van. Korszerűsítették a falu teljes közvilágítását, sőt a Margitta–Monospetri útszakaszt is közvilágítással látták el. Ezt elsősorban a kerékpárral ingázók védelmében tették. Munkahelyek szempontjából ugyanis nem áll valami fényesen a falu, ezért a munkaképesek legtöbbje Margittára jár dolgozni. Helyben leginkább a mezőgazdaság ad keresetet, illetve a kőolajipar, továbbá korlátozott számban néhány helyi vállalkozó: pékség, ABC, bár, építőanyag-forgalmazó. Ők esetenként nem családtagokat is alkalmaznak.

Két családi vállalkozást látogattam meg. A Végső család tavaly telepített levendulaültetvényt. 70 ár (7000 négyzetméter) területen 8000 palántát ültettek el, nagy részük az idén már szépen virágba szökött. Sok munkát igényel, de a virágokkal örömteli dolgozni, mondták a termesztők. A levendula kiváló díszítő növény, frissen és száraz virágként egyaránt kedvelt akár otthon, akár rendezvényeken. Az illata és teája pedig kellemesen finom és megnyugtató. Végsőék távlati tervei között szerepel illatzsákocskák, levendulaolaj, -szörp és -méz készítése, valamint ugyancsak a levendulára épülő kozmetikai termékcsalád kifejlesztése is.

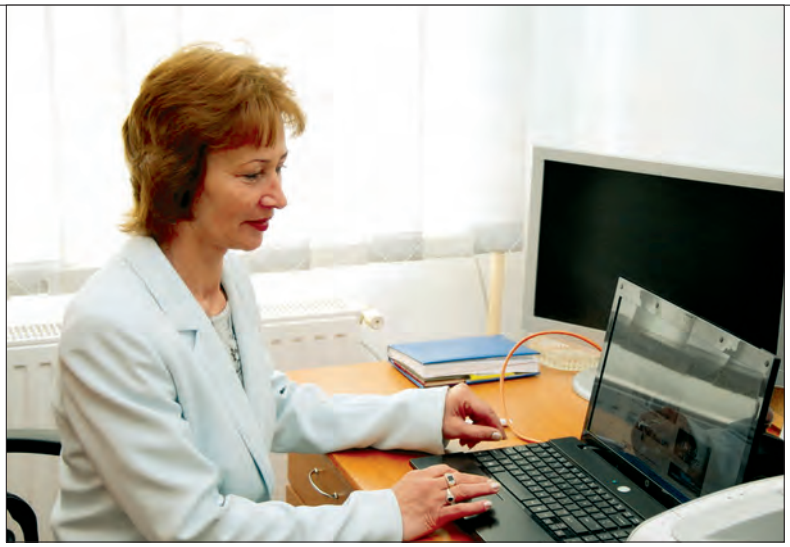

Zelina Julianna iskolaigazgató

Monospetri római katolikus temploma

A Végső család levendulaültetvénye virágzás idején

A Duszca család 1997-ben költözött Monospetribe, és kertészettel foglalkozik. Főként primőr zöldségeket – saláta, paprika, paradicsom – termesztenek, helyben és a margittai piacon értékesítik. Termesztenek még csicsókát, batátát, gojit, s belefogtak a virágkertészetbe is. Egy fóliaházzal kezdtek, a profitot folyamatosan visszaforgatták, így ma már minden növénynek külön „háza” van. „Több lábon kell állni, hogy megtérüljön a befektetés és a munka” – összegezték tapasztalataikat.

Az iskolában Zelina Julianna igazgatónő az ízlésesen berendezett irodájában fogadott. Elmondta, hogy az új, minden követelménynek megfelelő monospetri tanintézetben összesen 181 gyermek tanul elsőtől VIII. osztályig, az óvodába pedig 65 gyermek jár. A személyzet valamennyi tagja rendelkezik a munkájához szükséges szakképesítéssel. Az iskola épülete 8

Duszca Ernő a fűszerpaprikának való terméssel

tantermet, egy informatika laboratóriumot, valamint tanári, illetve igazgatói szobát, titkárságot, könyvelőséget és mellékhelyiségeket foglal magában. Az iskola kertjében van a sportpálya, illetve egy szabadtéri színpad. Az elért eredményekkel elégedett. Diákjaik rendszeresen részt vesznek a tanulmányi versenyeken, többször kiemelkedő, illetve említésre méltó eredményt értek el.

A falunak két civil szervezete van, a Pro Petreu Társaság, valamint a monospetri és apátkeresztúri fiatalok által létrehozott MOKE egyesület. Kulturális és szociális tevékenységet folytatnak, esetenként közösen az iskolával és egyházakkal. Rajtuk kívül megemlítendő a monospetri sakkcsapat, mely igen előkelő eredményeket ért el itthon és külföldön egyaránt. Évente megrendezik a nemzetközi csapat- és egyéni sakkversenyt több mint száz versenyző részvételével szűkebb hazánkból és az anyaországból. A főszervező Jakab Zsolt, aki a margittai Partium Sakk Klub vezetését is magára vállalta.

Az idősek otthona is pályázati pénzből épült

Meg tudják tölteni tartalommal a művelődési házat

Varga Sándor plébános fiatalos hévvel, odaadással, nagy tervekkel irányítja Monospetri római katolikus közösségének lelki életét. Előtte majdnem egy évtizedig Nagy János volt a falu plébánosa, őt a püspök 2012-ben Érsemjénbe helyezte. Összességében 500-an vallják a római katolikus hitet, közülük 60 fiatalkorú. Az igen tekintélyes számú roma közösség tagjai szintén katolikusok, csak kevésbé gyakorolják vallásukat. Az egyházi kórus magas színvonalon énekel, Hajas Schmotzer Erika vezetésével. Nemcsak helyi, de megyei szinten is elismert csapat.

A református közösség lelkipásztora Ifj. Mátyás Árpád; az egyházközség 260 hívet tart nyilván. A baptista gyülekezet 105 éve alakult, nyolc éve van szépen rendbe tett imaháza. A hitet 33-an vallják, vezetőjük Bodor Sándor lelkipásztor. Van egy fúvószenekaruk, Kovács Róbert vezeti. Saját imaházukon kívül fellépnek ökumenikus istentiszteleteken is.

A település német gyökerekkel rendelkező lakosait a Monospetri Német Demokrata Fórum tömöríti. Saját székházuk van, főként kulturális és hagyományőrző programokat rendeznek ott. Saját tánccsoportjuk van, mely az otthoni fellépéseken túl szívesen tesz eleget a meghívásoknak is. A fórum elnöke Végső András.

A monospetri lakosok kérésére és a polgármester javaslatára a helyi tanács 2008 tavaszán megszavazta, hogy helyezzék át a községközpontot az őt megillető helyre, Monospetribe. A prefektus megvétózta a határozatot, de ebbe nem nyugodtak bele, és bíróság elé vitték az ügyet. A Közigazgatási Bíróság első és másodfokon is a helyi tanácsnak adott igazat, így megvalósíthatják elhatározásukat. Egy megnyert pályázatra érkező pénzből felépítik Monospetriben az új községházát. Tavasszal megtartják a helyi népszavazást, melynek eredménye tükrében határoznak majd az elköltöztetésről. „Az előzetes, nem hivatalos közvélemény-kutatás alapján szinte biztos, hogy a község lakosainak nagyobb része a költöztetés mellett szavaz. Elérhető közelségbe került az, amit már rég várunk, hogy a község nevét a legnagyobb és legfejlettebb település, Monospetri adja” – mondta nem titkolt elégedettséggel a polgármester.

Szőke Ferenc

Megvették a kúriát, hogy tatarozhassák

Mivel a magyar ember híres irigykedő természetéről, nem meglepő, hogy Balazsi József érsemjéni polgármestert is gyakran illetik ekként epés megjegyzéssel elöljáró kollégái: „rólad mindig csak jókat ír az újság”. Mi tagadás, még a kákán is göcsöt keresőknek sem igen terem ott babér, az Érmellék, sőt Bihar megye gyöngyszemévé lett Érsemjén. Egy falu, ahol mindig történik valami.

Balazsi József polgármester: korszerűek, jól felszereltek, szépek lesznek a rendelők

Hosszú évek óta arra törekedik az ottani vezetőség, hogy sajátos arculatot adjon a községközpontnak. Ennek érdekében, amint eladóvá vált jó fekvésű lakóház, telek, igyekeztek megvásárolni. Ekként gondolkodtak a nemsokára megvalósuló iskolai napközi (after school) helyszínének megválasztásakor, az közvetlenül a központi iskolaépület mellett helyezkedik el. Jártunkban-keltünkben találkoztunk már olyan „ahogy esik, úgy puffan” megoldásokkal is, hogy a napközit az iskolától távol, a faluszéli legelőn építették fel.

A település legutóbbi látogatásunk során sem okozott csalódást, már érkezéskor láttuk, hogy egy főút menti patinás épületen ügyködnek az építőmunkások. Hivatalában Balazsi József polgármester egy másik munkálat részleteiről tárgyalt a kivitelező cég képviselőjével. Ez után az általunk látott munkálat részleteiről érdeklődtünk.

Az egészségügyi központ homlokzati része festésre kész

A ma egészségügyi központként funkcionáló ingatlan a múlt század elején épült, a Szunyogh család birtokolta éveken át, majd a Fuchs família vásárolta meg a kúriát a hozzá tartozó egyhektáros arborétummal együtt; szerencsére a kommunista évtizedekben is sikerült megőrizni a benne lévő értékes faóriásokat. Az árnyas liget a helybeliek kedvelt helyévé vált, különböző szabadtéri rendezvényeket szerveztek a fák hűse alatt. Később a népnyelv Népkertként emlegette, ez a megnevezés mindmáig használatos. A Népkert felújítását is tervezik, sétányokat alakítanak ki, padokat helyeznek el, megőrizve a terület liget jellegét – ismertette Balazsi.

Megtekintettük a Népkertet, s a polgármester tovább mesélt a Szunyogh-rezidencia históriájáról. A második világháború idején a Fuchs családot – zsidók lévén – deportálták. Egyetlen fiúgyermek maradt életben, s ő felnövekedvén Nagykárolyban telepedett le. A forradalmi változások után benyújtotta igényét az ősi ingatlanra, valamint a Népkertre is. A polgármesteri hivatal jelezte vásárlási szándékát az új tulajdonosnak. Miközben tartottak a háttértárgyalások, a folyamatosan romló állagú épületben továbbra is folyt az egészségügyi ellátás. A helyiek gyakran felrótták Balazsinak, hogy ha már annyi mindent épített, szépített, akkor miért épp az orvosi rendelőt hagyja ebek harmincadjára jutni. A polgármester igyekezett megmagyarázni, hogy pusz-

A kovácsoltvas kerítést is megmentik

tán azért, mert nem a község tulajdona a ház. Végül sikerült dűlőre jutni az örökössel, 30 ezer dollárt kóstált a tulajdonosváltás.

A két évvel ezelőtt megejtett vásárlás után a felújítást már nem lehetett elodázni. A jó gazdaszellem bravúrra volt képes, mert nem támogatásból, adományból vagy pályázati úton,

Ottjártunkkor a hátsó fronton folyt a munka dandárja

hanem önerőből teremtették elő a munkálatok költségét, 100 ezer eurót. A teljes felújítás egy évet vett igénybe, most érkeztek a finisbe. A tetőcsere mellett külső-belső tatarozást végeztek, figyelembe véve az egészségügyi létesítményekre vonatkozó sajátos követelményeket is. Orvosi rendelő már az átkosban is működött a faluban, bő tíz évvel ezelőtt fogorvosi rendelő és gyógyszertár is helyet kapott az épületben. A mostani felújítás eredményeként egy szolgálati lakással tovább bővül a belső tér.

Balazsi József, ahogyan ennek az épületnek a megmentése is mutatja, nemcsak építő, hanem értékmentő polgármester is. Már azon töri a fejét, hogy az utcafronti kerítést is eredeti állapotára állíttassa vissza. A kovácsoltvas kerítés és kapu ellenállt ugyan a múló évtizedeknek, de az őket tartó téglalábak már megrogyadoztak.

Mielőtt elköszöntem volna vendéglátómtól, egy kis „rallizásra” invitált. Újonnan aszfaltozott utcán suhanunk – persze a megengedett sebességhatár alatt –, alig néhány napja készültek el vele. Azt, hogy a 100 ezer eurót felemésztő aszfaltterítés költségeit szintén önerőből állták, csak úgy mellékesen jegyzi meg a polgármester. Ez az a pillanat, amikor az újságíró nem tud gépiesen szemlélni, hanem rácsodálkozik a látottakra, hallottakra.

D. Mészáros Elek

Fedél került a margittai művelődési házra

Lapunk októberi számában adtunk hírt arról, hogy a margittai művelődési ház már-már reménytelen állapotban van, hiszen évek óta beázik. Akkor még a tető egy 160 négyzetméteres része befedetlenül állott. Szerencsére azóta javult a helyzet, mivel a tetőt teljes egészében befedték. Így megszűnt az épület állagának további romlása, most már azt kell majd kijavítani, ami eddig tönkrement.

Végre nem ázik már a ház belseje

Jelenleg éppen az elázott parkettát szedik fel, és előkészítik a területet az új padozat lerakásához. Ez előtt viszont, ahol szükséges, leverik az elázott vakolatot, és a mennyezetet is szigetelik. Az épületben dolgoz(gat)nak. Igaz, nem mindennap és nem nyilvános ütemterv szerint, de időnként megjelennek a munkások, és elvégzik az aznapra kiadott munkát. A munkavezető sajnos ritkábban jelenik meg, és nehéz belőle információkat kicsikarni.

Az ütemtervet még az intézmény igazgatónője és adminisztrátora sem ismeri. Sajnos erről még Pocsaly Zoltán polgármester sem rendelkezik naprakész információkkal. Abban viszont igaza van, hogy a semmittevésnél a dolgozgatás is jobb. Folyamatosan keresik annak a lehetőségét, hogy pénzt tudjanak adni a további munkálatokra, és mielőbb átadhassák a

Felszedték az elrothadt parkettát, új padozatot raknak le

művelődési házat a kultúra szolgálatára. Jóslatokba nem bocsátkozott az elöljáró, így az átadás dátumának közlése most még elmarad...

Szőke Ferenc

Nekik is jár még egy esély

Antoine de Saint-Exupéry *A kis herceg* című művében fogalmazza meg azt az örök igazságot is, hogy: „...egyszer s mindenkorra felelős lettél azért, amit megszelídítettél”. A felelőtlen gazdák helyett több állatmenhely igyekszik gondoskodni az utcára tett négylábúakról, ilyen az SOS Dogs Alapítvány és az Utolsó Esély Társaság által működtetett margittai is.

Blága Adrián és Blága Zsuzsa sokat tesznek az állatokért

Felelősséggel tartozunk azért az állatért – legyen az kutya, macska vagy egyéb házi kedvenc –, amelyet befogadtunk magunkhoz. Sajnos ezt sok állattartó elfelejti, pedig a befogadás saját elhatározásból történik, még akkor is, ha mondjuk egy kóbor állat szinte „ajánlkozik”, az emberhez szegődik. Át kell gondolnunk, hogy a pillanatnyi sajnálatunk hosszú távon átváltozik-e felelősségteljes állattartássá vagy sem. Ha igen, fogadjuk be, de ha nincs erre mód, akkor ne tegyük, mert önmagunknak és az állatnak is csak rosszat teszünk vele. Szerencsére vannak már állatmenhelyek, ahol menedéket, időleges otthont találhatnak az elhagyott, elüldözött háziállatok. Ezért mielőtt valaki útjára bocsátaná megunt házi kedvencét, érdemes felvennie velük a kapcsolatot, hogy szaktanáccsal lássák el, vagy végső esetben, ha van helyük, és nincs más megoldás, befogadják az állatot. Sokszor az állat esetleges viselkedészavarára is megtalálják a magyarázatot és a megoldást, s a gazdi mégsem ad túl rajta.

Etetéskor mindannyian összegyűlnek

Margittán is van egy kutyamenhely, a megyei SOS Dogs Alapítvány kihelyezett részlege. Hét éve működik, főtámogatója, sőt úgy is mondhatnánk, működtetője az angliai Robert Smith. Biharban Carol Lazar az alapítványi igazgató. A margittai részleg két alapembere Blága Adrián állatorvosi asszisztens és Blága Zsuzsa egészségügyi asszisztens. Utóbbi a margittai szülészet és nőgyógyászat dolgozója, az állatmenhelyi munkát teljes egészében önkéntesen végzi. Motivációja az állatszeretet, az irántuk érzett empátia, amit kisgyermek kora óta magában hordoz. Kórházi munkája után egyenesen a menhelyre megy, hogy segítsen az ottani munkában. Ha kell, akár késő estig ott marad. Vannak ugyancsak önkéntes alkalmi segítőik, akik a hívásra mindig igent mondanak.

Azért, hogy a támogatási lehetőségeket hatékonyabban kihasználhassák, 2013-ban létrehozták az Utolsó Esély Társaságot a következő alapító tagokkal: Blága Adrián, Blága Zsuzsa, dr. Bordás Judit, Borbola Melinda. Az alapítványon keresztül hivatalosan kaphatnak adományokat. Munkájuk nagyon hatékony, ezt számadatok bizonyítják. Megalakulásuk óta 5588 kutyát ivartalanítottak Margitta városában és 30 km-es körzetében. Közülük 447-et az idén. A műtétet állatorvos végzi. A kutyákat altatják és érzéstelenítik is. Néhány napig helyben ápolják, utána a gazda hazaviheti az ebet, a gazdátlanokat pedig örökbefogadóknak ajánlják fel. Fennállásuk óta 600 kutyának találtak gazdát, ebben az évben 129-nek. Legtöbbjük – 112 – külföldön, Németországban és Hollandiában talált otthont. Hollandiából időnként segítséget is

Barátságosan fogadják a látogatókat

kapnak. Nemrég egy lelkes csapat érkezett – Maria Polman, Ed van Kooten, Alex Zoommeren és barátai –, hogy ingyen és bérmentve új kutyaházakat építsenek.

A menhelyet folyamatosan támogatja a margittai városi tanács azzal, hogy egy alkalmazott bérét és a rezsiköltségeket fizeti. Helyi cégek (Mokatti, Sygnus, Transmar, Penny Market, Gabriel, Zoica, Koppanyi) is segítenek, és alkalmi adományokat adnak a helyi és környékbeli állatbarátok, mások munkával, értesítéssel segítik a menhelyet. Ottjártamkor egy család éppen három zsák kutyaeledellel lepte meg őket. Jól jönnek ezek az adományok, mivel több mint 100 kutyát kell nap mint nap ellátniuk. Ezek az állatok nem támadnak, nem veszélyesek. Néha kijutnak a telep kerítésén kívülre, de eddig még sosem fordult elő, hogy megtámadjanak valakit. Különben is etetés idejére valamennyien visszamennek, maga a menhely pedig lakott területtől elég távol esik.

Hollandok építették az új ólakat

Az önkéntesek arra kérik az olvasókat, hogy ha kóbor kutyát látnak a városban, ne zavarják, ne bántsák, hanem értesítsék a menhelyet, ők majd befogják, ivartalanítják, és gazdát keresnek neki. Nem az állat a hibás azért, hogy utcára került, emberi mulasztás miatt lett kóbor kutya. A kutyatartókat pedig arra kérik, hogy keressék fel a menhelyet, ahol az ivartalanítást szakszerűen, fájdalommentesen, utókezeléssel, ingyen elvégzik. Így nem kerülnek majd utcára a „felesleges" kutyakölykök, hogy vagy kínhalállal elpusztuljanak, vagy valahogy túlélve a gazdátlanságot, később mindenkinek csak gondot jelentsenek. Aki pedig kutyát szeretne örökbe fogadni, tegye meg a menhelyen, onnan egészséges, ivartalanított, chippel ellátott állatot kap. Tanácsokkal is ellátják a leendő gazdit, hogy a lakásához, körülményeihez milyen kutya illik a legjobban, és hogyan kell vele bánni. Nagytestű kutyát például nem ajánlatos szűk helyen tartani, mert annak mozgástér kell. Ha ennek ellenére beszorítják, mondjuk egy tömbház szobájába, az nem állattartás, hanem állatkínzás.

Csak az fogadjon örökbe kutyát, aki felelősségteljesen gondját is viseli. Sajnos az úgynevezett kóbor kutyák közül soknak van vagy volt gazdája, de időnként vagy végleg szabadon engedte az állatot. A margittai menhelyen örökbefogadói szerződés rögzíti azt is, hogy a menhely önkéntesei követik, ellenőrzik az átadott kutya sorsát, és nem megfelelő ellátás esetén visszavesszik. A létesítményről érdeklődni és bejelentést tenni a 0741/701–837 telefonszámon lehet. Ne feledjék, nekik is jár még egy esély.

Szőke Ferenc

SOHA TÖBBÉ HÁBORÚT

Fél lábbal tért haza (2.)

A Nagy Háború kitörésének centenáriumi esztendejében elindított sorozatunkban a II. világháborúra emlékeznek Bihar megyei egykori katonák vagy leszármazottaik. A 91 esztendős ottományi veterán, SZABÓ DÁNIEL történetének befejezése következik.

Az oroszok tovább nyomultak előre. Sebesülése után két-három nappal bőrkabátos orosz lépett a betegszobába. Nagyon megijedtek, de amikor látta a ruszki, hogy mindannyian harcképtelenek, sarkon fordult, és szó nélkül távozott. Aztán mások jöttek, hordágyon kivitték Szabó Dánielt az Odera partjára egy sebesült német katonával együtt. Egymásra néztek, az élettől való búcsúzás pillantása volt ez, biztosra vették, hogy a folyóba lövik őket. Az őket szállító két idősödő orosz észrevehette az arcukon tükröződő aggodalmat, szelíd tagleejtéssel mondtak valamit. Semmit sem értettek a hablatyolásból, hanghordozásuk sem nyugtatta meg őket.

Az oroszok a folyóparti fák rejtekéből facsónakot húztak elő. Nagyon kicsi és eléggé rozoga is volt a vízi jármű, de azért valahogyan belerakták a két sebesültet, majd a két orosz is bekászálódott melléjük. A túlsó parton lévő németek észrevették őket, aknavetővel, gépfegyversortűzzel megszórták a csónak környékét. Mi lesz ebből, gondolta Dani bácsi, az oroszok nem bántottak, még a németek lőnek agyon! De szerencséjük volt, épen maradtak, pedig köröttük tajtékzott a víz, csak úgy pörögtek alá a golyóérte ágak. Jól haladtak lefelé a folyón, az Odera erős sodrással röpítette a kis ladikot. Sikerült megmenekülniük a német sortűz alól. Amint csendesség lett köröttük, a két orosz erős evezőcsapásokkal igyekezett a túlsó partra irányítani a járművet. Nagy üggyel-bajjal kikötöttek. Szerte fegyverek hevertek, a holttesteket már összeszedték. Az egyik katona elment, a másik velük maradt. Órák teltek el várakozással, mígnem visszatért a katona két sárga ló húzta ponyvás szekérrel, rajta vöröskeresztes felségjel. Felpakolták a sebesülteket a szekéraljba, az idősebbik orosz egy pufajkával gondosan be is takargatta őket. Aztán gyihaj, kezdődött a zötykölődés. A félelem, a fájdalom, a láz és a monoton szekérhimbálás állomba hajtotta őket.

Órákat, napokat utaztak-e, nem tudni, végül egy falusi portán álltak meg a lovak. Beszállásolták magukat, estefelé egy mosdásra való lavórban gőzölgő főtt krumplit tettek elébük. Már igen mardosta a gyomrukat az éhség, nem törődtek azzal, hogy mit és milyen edényben tesznek eléjük, csak végre falhassanak valamit. Aztán egyre több orosz katona gyűlt össze az udvarban és a házban. A sebesülteket hordágyra a földre fektették; Dani bácsi sérült lábából a kötésen át gennyes vér szivárgott. Egyszer csak az egyik karjával mankóra támaszkodó orosz lépett be, bal kezében hóna alatt géppisztolyt szorongatott. Fenyegetőzve hadonászott, mutatta, hogy agyon kellene lőnie Szabó Dánielt meg német társát, hisz az ő lábát a „friccek" sebesítették meg. Végül a többi orosz lecsillapította az izgágát, így aztán jóllakottan, némileg megbékélt lélekkel nyugovóra tértek.

Nem tudták, milyen státusban vannak valójában: hadifoglyok-e, netán példát statuálva valamilyen közrendezvényen elrettentésként kivégzik őket? Azt sem értették, miért nem tágít mellőlük a két orosz katona, sőt vigyáznak rájuk, ha kell, még forrófejű társaikkal szemben is megvédik őket. Furcsa dolog volt ez akkoriban, amikor az ellenséggel szembeni kegyetlenkedés mindennapos volt, s az emberi élet egy papírfecnit sem ért. Évek múltán értette meg Dani bácsi, hogy még abban a pokollelkületű világban sem halt ki mindenkiből a jóérzés, hisz a két orosz bennük már nem az ellenséges német és magyar katonát látta, hanem két magatehetetlen fiatal sebesültet, akik előtt még ott van az élet, akiket hazavárnak, akikért esténként libbenő lámpafénynél fohászra kulcsolódnak össze aggódó kezek.

Ahogy teltek a napok, hetek, egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy ha orosz golyó nem végez Dániellel, akkor lábfertőzése viszi a túlvilágra. A vonulási útvonalukba kerülő kisváros kórházába vitték, ahol orosz felügyelet mellett német személyzet látta el a sebesülteket. Érzéstelenítő már nem volt, felhasították Dani bácsi lábszárát, és kivették a fertőzést okozó repesz-

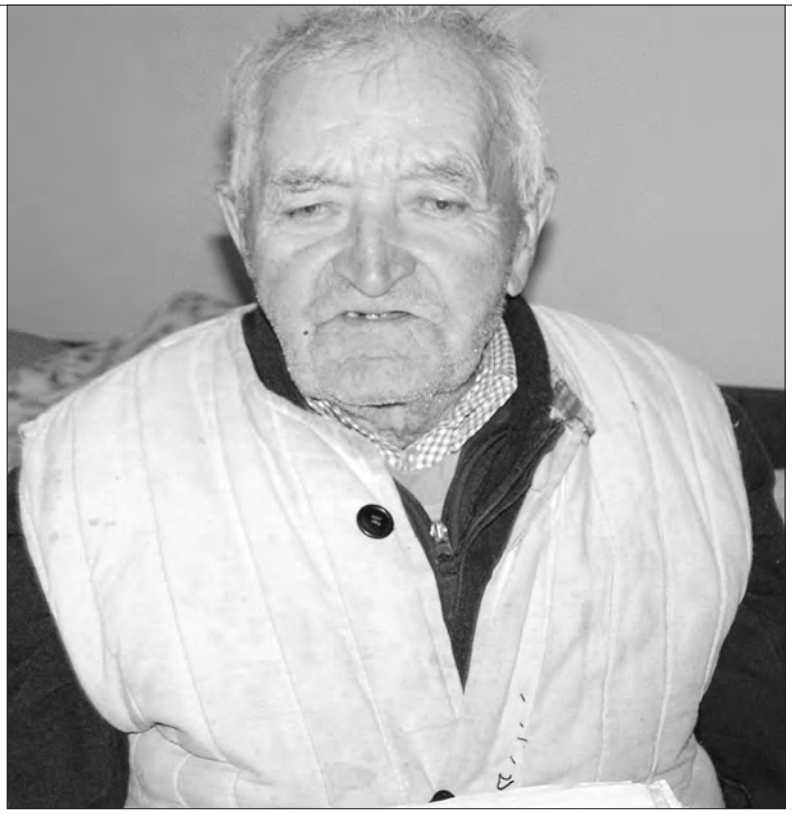

Szabó Dániel a Vörös Hadsereg által elfoglalt Nyugat-Lengyelország és Kelet-Németország több fogolytáborát is megjárta

darabot. A beavatkozás nem volt elégséges, néhány nap múlva az orvos úgy döntött, le kell vágni a sérült lábrészt. Nem sokáig hagyták a kórházban; amint lábadozni kezdett, többedmagával teherautóra rakták, és meg sem álltak velük a Visztula-parti Polávi (ma Pulawy, Lengyelország – szerk. megj.) fogolytáboráig. Ott aztán mindenféle náció volt, a tábor szovjet katonai irányítás alatt állt.

Hamar kiderült, hogy a lengyelek az oroszokat legalább annyira gyűlölik, mint amennyire a fasisztákat utálják. A közeli erdőkben rejtőzködő lengyel felkelők partizáncsapatokba verődtek, több alkalommal tűzharcba kerültek a szovjet katonákkal. Egyszer a fogolytábort is megtámadták, az őröket lelőtték, mármár úgy látszott, a tábor a kezükre kerül. De az oroszoknak voltak nehézfegyvereik, így sikerült a partizánokat visszaszorítaniuk az erdőbe. A rabok különféleképpen reagáltak a történtekre. Voltak, akik örültek a lengyelek akcióinak, abban bíztak, hátha mégsem veszett el még minden, talán visszafordítható lesz a háború végkimenetele. Mások viszont rettegtek az oroszok esetleges bosszújától, attól, hogy a hadifoglyokon torolják meg a támadást. Szabó Dániel leginkább a röpködő golyóktól tartott, függetlenül attól, hogy kinek a kezében volt a puska. Nem alaptalanul. Egyik bajtársa, Nyerges Tibor, akinek a nevére mindmáig emlékszik, mellette esett össze, végérvényesen. Akkor már a háború véget ért, ennek ellenére még történtek orvtámadások, magányos lövészek meg-megbújva próbáltak kilőni egy-egy magasabb rangú tisztet.

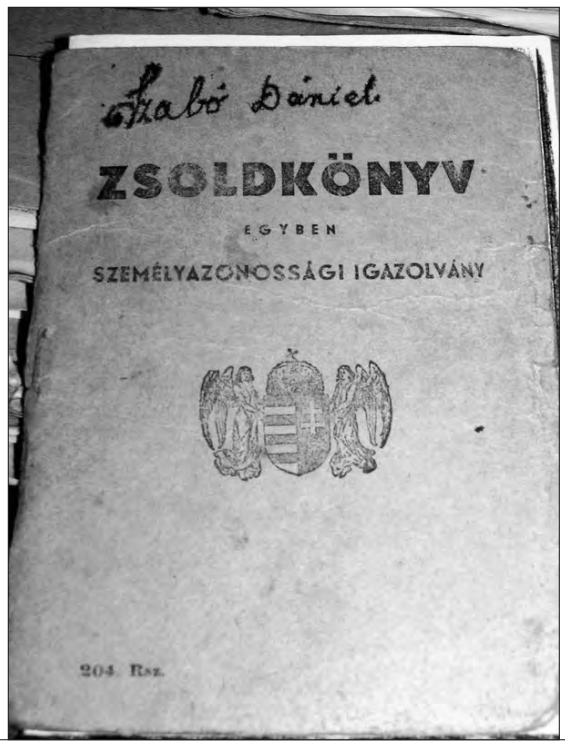

Az ottományi veterán zsoldkönyve

A lágerkoszt a körülményekhez képest nem is volt annyira rossz, többnyire burgonyából állt a menü. Dani bácsi csak azt nem értette, hogy bár a krumpli levén érzett a hús íze, a tányérba még véletlenül se került egy maszatnyi sem. Poláviban teljesen begyógyult a beteg lába, így már egészségesen került a következő fogolytáborba, Lukenvaldba (ma Luckenwalde, Németország – szerk. megj.). Itt hozta össze a sors a budapesti Abán Istvánnal, aki Auschwitz környékén szolgált. Nem vett részt közvetlenül a zsidóégetésben, de tudta, mi zajlik a kerítések mögött. „Ezért ne handabandázzon nekem senki, hogy koholmány volt a zsidók kiirtása. Szégyenletes, de megtörtént” – méltatlankodik a veterán honvéd.

1946. január 6-án szélesre tárták Dani bácsi előtt a táborkaput. Hazaérkezése után Nagyváradon protézist csináltatott, hiányzó lábát pótolandó. Egyik nap a kórteremben meglátogatta egy mosolygós ember. Leült az ágya szélére, s mint a kórház igazgatója mutatkozott be. Kérdezősködni kezdett, hogyan volt a fronton, lőtt-e meg sok embert. Arra is kíváncsi volt, hogy mit szól a háború után kialakult politikai helyzethez. Dani bácsi annak ellenére, hogy még fiatal legénynek számított, sokfelé járt, sokat tapasztalt, hamar átlátott a szitán. Mint kiderült, a kórházigazgatóként bemutatkozó látogatója valójában az állambiztonság embere volt. Mielőtt elment a nem várt látogató, azt tanácsolta Dani bácsinak, hogy lépjen be a kommunista pártba. Később meg is tette, igaz, teljesen más okból.

D. Mészáros Elek

Imádsággal és énekkel dicséri Istent

MIHÁLY BALÁZS plébános három érmelléki település – Érkeserű, Értarcsa és Éradony – római katolikus közösségének lelki gondozását végzi. A plébániai hivatal Keserűben van, bár a legtöbb katolikust Adonyban tartják számon. Ettől azonban egyik településen sem kerülnek hátrányba a hívek.

Mihály Balázs a Székelyföldről indult, megjárta Nyugat-Európát, s közel hét éve szolgál az Érmelléken

Mihály Balázs 1980-ban a Székelyföldön, Szentegyházán látta meg a napvilágot egy hattagú család elsőszülöttjeként. Szülőfalujában végezte el az általános iskolát, tanulmányait a gyulafehérvári Katolikus Szemináriumi Líceumban folytatta. Ott tanult meg orgonán játszani, s ennek mind a mai napig nagy hasznát veszi. 1998-ban sikeresen felvételizett a gyulafehérvári Hittudományi Főiskolára. A pasztorális év első felét Marosvásárhelyen, majd a másodikat Déván, Böjte Csaba atya mellett töltötte. A vakációkban kántorkodott, hogy besegítsen szüleinek a tanulmányai finanszírozásába. Példaképének elsősorban a mélyen vallásos lelkületű édesapját tekinti. A teológia utolsó évét Egerben végezte el, majd 2006-ban Szent Péter napján szentelte pappá Tempfli József akkori nagyváradi megyés püspök. Kuriózum, hogy nem a váradi székesegyházban, hanem Mihály Balázs szülőfalujában, Szentegyházán történt ez. Óriási ünnepség volt, mivel abban a templomban akkor volt első alkalommal papszentelés.

Érkeserű római katolikus temploma

Első szolgálati helye a nagyváradi Barátok temploma volt, ahol segédlelkészi szolgálatot végzett. Ezután fél évig Tasnádon hirdette az igét, majd külföldi szolgálat következett. Svájcban Baselben és Zürichben, Franciaországban pedig az elzászi Waldighofenben szolgálta az ottani magyar katolikus közösségeket. Hazatérése után, 2008 februárjában a püspök Érkeserűbe helyezte, ahol mind a mai napig szolgál.

– Milyen érzés volt a nyugati, fejlett világból hazatérni az itthoni valóságba? Sikerült a Partiumban otthonra találnia?

– Sajnos lehangoló volt az első látvány, hiszen egy lerobbant templomot és plébániát találtam. Bízva Isten segítségében, a hívek szeretetében és adakozó kedvében, hozzáláttunk a felújításokhoz. Azóta nagyon sok munkát elvégeztünk, nem feledkezve meg a lelki építkezésről sem. Bár hiányoznak a székelyföldi he-

Az idei szalacsi templombúcsún is kántorként szolgált

gyek, az otthoni levegő, mégis otthonra találtam Érkeserűben, Éradonyban és Tarcsán, a hívek szeretetével körülvéve. Úgy érzem, megtaláltam velük a közös hangot. Szerintem egy pap életében az imaélet mellett az a legfontosabb, hogy legyen emberszerető, közvetlen, becsülje, tisztelje és tudja megszólítani az embereket. Ne fölöttük, hanem közöttük legyen, akkor elfogadják őt, és lelkileg megnyílnak előtte. Mivel ezekben a falvakban nincs kántor, én látom el a kántori feladatokat is. Ezért egy elektromos orgonát az oltár elé állítottam. Hálás vagyok a Jóistennek azért, hogy imádsággal és énekkel egyaránt dicsérni tudom Őt. Nagyobb ünnepeken sokszor kérnek fel paptestvéreim a kántorizálásra olyan településeken, ahol szintén nincs kántor. Ha tehetem, eleget teszek a kérésnek.

– Mit sikerült megvalósítania ittléte alatt? Honnan kaptak támogatást?

– Mint már említettem, idejövetelemkor elhanyagolt plébániát találtam. Nem csüggedtem el, hanem a híveim és szüleim biztatására hozzáláttunk a felújításokhoz. 2009-ben kívülbelül tataroztuk a plébániát, azután 2013-ig teljesen renováltuk a templomot is. Ez magában foglalja a tetőcserét, a nyílászárók, a padlózat cseréjét, az oltár, az oltárképek és az orgona felújítását, valamint a külső-belső vakolást és festést. Az anyagiakat a hívek támogatásaiból, a megyei és helyi tanács RMDSZ-frakciója és a ferences nővérek segítségével sikerült előteremtenünk. Utóbbiak közül kiemelném Renáta nővér tevékenységét. A templom renoválásához segítséget nyújtott a Vallásügyi Államtitkárság és a németországi Kirche in Not nemzetközi segélyszervezet is. A munkálatokat mindvégig sajátjának tekintette és támogatta a kilenctagú egyháztanács és egy önkéntes. A tanács gondnoka Kiss Irén, algondnoka pedig Terdik Anna. Mind a mai napig dolgozunk azon, hogy az egyház elkobzott vagyonát teljes egészében visszakapjuk. Sajnos ez nem könnyű, sokszor olyan, mintha viperafészekbe nyúlnánk. Eddig 8 hektár földet kaptunk vissza, és még ugyanennyi visszaszolgáltatásra vár. Utóbbi helyett, a visszaszolgáltatásig, kaszálót kaptunk. Sajnos nem látom rózsásnak a jövőt, mivel mindössze 15 gyermek jár rendszeresen a hittanórákra. Tömegestül mennek el az emberek olyan helyekre, ahol munkát, megélhetést találnak.

A keserűi templom oltára

– Lelki építkezés terén volt-e eredmény?

– Kezdetben nagyon kevesen, öten-heten jártak a szentmisékre, de mára már elértük a 25-30-as létszámot. Nagyobb ünnepeken pedig tele van a templom. Egyszerű és lelkes emberek élnek itt, akik azt kérték, hogy legyek türelmes hozzájuk, mivel egyházilag nagyon el voltak hanyagolva. Van egy lelkes templomba járó réteg, és ez, hála Istennek, egyre bővül. Karácsonyig megalakul a Rózsafüzér Társulat. A fiatalok számára nyáron igyekszem a hittanórák mellett kirándulásokat szervezni, az szerintem jó közösségépítő tevékenység. Ezenkívül alkalmanként zenét-éneket is tanítok nekik.

Az érkeserűi plébániát már rendbe tették

– Milyen létszámú az érkeserűi katolikus közösség? Mikor épült a templom?

– Összességében 100 családból – ezekből 33 színkatolikus, 67 vegyes – 151 egyháztagunk van, ebből 129 felnőtt. A XV. században a mai református templom helyén már állt templom. A reformáció térhódításával 1800-ban ez református istenháza lett. A mostani katolikus templomot 1831–1840 között építtette Lajcsák Ferenc püspök úr. Jelentősebb felújítás a mostani előtt 1895-ben, 1955–57, valamint 1984–88 között volt. 1957-ben öntöttek a II. világháborúban elhurcolt helyett egy új, kétmázsás harangot. A templomot Szent Anna tiszteletére szentelték fel, búcsúünnepe július 26-án van.

– Kérem, mutassa be röviden a filiákat!

– Tulajdonképpen egy leányegyházam van, mivel Éradonyt 2011-ben önálló plébániaként kaptam meg, ott 230 katolikus van. Eleinte visszafogottan, de ma már rendszeresen járnak templomba. Esetenként 100 fő is jelen van egy-egy szentmisén. Ott is végeztünk templomjavítási munkálatokat – tetőcserét, esőcsatorna-javítást, sekrestyerenoválást –, a támogatók a már említettek voltak. Értarcsán van talán a leglelkesebb közösség, ott 57 katolikus él. Sokszor 40-en is jelen vannak közülük a szentmisén. Ott csak egy kápolnánk áll, azt annak idején egy lakóházból alakította ki az akkori plébános, főtiszteletű Karetka László tiszteletbeli esperes úr. A közösséget, mondhatni, az igen lelkes gondnok, Madarász Klára tartja össze. Valamennyi településen minden vasárnap van szentmise. Természetesen mindenütt minden évben megtartjuk a templombúcsúkat.

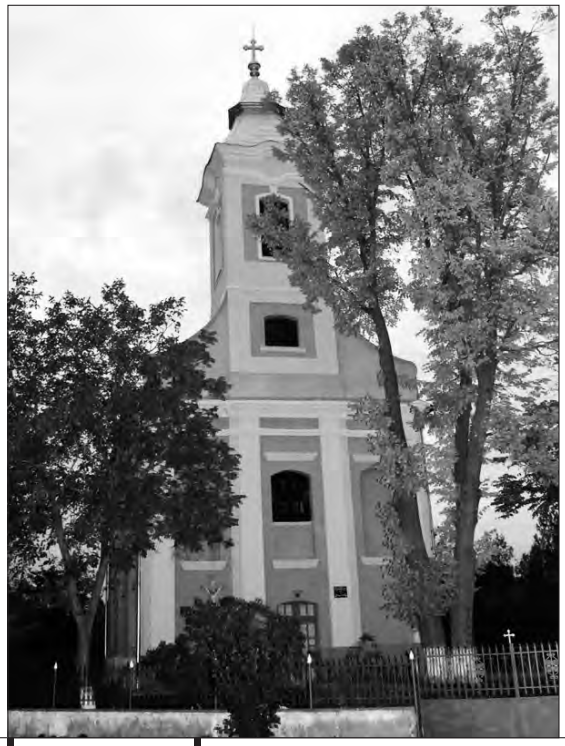

Az éradonyi római katolikus templom

– Mit tervez? Mik a prioritások?

– Elsősorban a lelki építkezésre koncentrálnék. Szeretném elérni, hogy még többen járjanak templomba. Ezért minden tőlem telhetőt megteszek. Szeretném továbbá, ha az embereknek nem felszínes, hanem őszinte, belülről jövő hitük lenne, és első helyre tennék Istent. Szeretnék élő közösséget kialakítani mindhárom településen. Érkeserűben a temető előtt a járdát szeretnénk lebetonozni, felújítani a harangozóházat, a temetőben haranglábat építeni, Éradonyban még jobban megszólítani a közösséget és folytatni a templomfelújítást, Tarcsán pedig rendbe akarjuk tenni a kápolnát, tetőcserével együtt.

– Hamarosan itt a karácsony. Hogyan készülnek az ünnepre?

– A ministráns és hittanos gyerekek mindhárom helyen verseket és hagyományos pásztorjátékokat adnak elő. Törekszünk jobban odafigyelni egymásra, a mellettünk élőkre, a szegényekre, a rászorulókra. Utóbbiaknak, valamint a gyerekeknek – jótevőinknek köszönhetően – szeretetcsomagot osztunk ki. Híveink elvégzik a szentgyónást, hogy tiszta szívvel és lélekkel ünnepelhessék a Megváltó születését. Próbálunk szeretetet adni környezetünknek, hiszen ez emel bennünket a mulandó anyagi javak fölé. Papi jelmondatom, hitvallásom is a szeretetről szól: „A szeretet az Isten, aki szeretetben él, Istenben él és Isten is őbenne.” Mindenkinek azt üzenem, hogy a szeretet legyen a legfontosabb az életében. A pénz nem minden. Helyette igyekezzünk minél több emléket szerezni egymásról és Istenről. Ismerjük fel a mindennapok Isten adta szépségét, és akkor boldogság ragyogja be életünket. Kívánom, hogy a karácsonyi kedvesség és szeretet soha ne aludjon ki az emberek szívéből, lelkéből. Áldott, boldog, szeretetteljes ünnepet kívánok mindenkinek!

Szőke Ferenc

Megújult a váradlesi reformátusok temploma

A Nagyváradtól délre fekvő Váradlesen alig éri el a százat a magyarok száma, reformátusok pedig mindössze harmincan vannak. Az egyházközségnek állandó lelkésze sincs, ez a kicsiny közösség mégis nekifogott, hogy felújítsa a főút mellett álló templomot. Nem kis erőfeszítésbe tellett, de az isteni gondviseléssel végül sikerült megóvni, megerősíteni és megújítani a hajlékot.

Váradles csendesen meghúzódó kis település Nagyváradtól délre, áthalad rajta a bihari megyeszékhelyet Araddal összekötő főút. Közigazgatásilag Nagyürögdhöz (Nojorid) tartozik, a községben szórványban élnek a magyarok – Váradlesen mintegy százan, és még ennyien a másik faluban, Biharsályiban –, miközben a többségiek száma meghaladja az ötezret.

A lesi és a sályi magyarok közel négy éve rendeződtek egy sorba, amikor megalapították a helyi RMDSZ-szervezeteket, aminek az eredménye is meglett: a legutóbbi helyhatósági választáson **ifj. Bajó János** bejutott a községi tanácsba. Így először lett képviselőjük a magyaroknak a községi döntéshozó testületben – pedig annak idején nagyon kevesen hitték el, hogy ez lehetséges. Az idő múlásával egyik magyar program követte a másikat, idén például Biharsályiban avattak Szacsvay Imre-szobrot annak a templomnak az udvarán, amelyben megkeresztelték a mártír országgyűlési jegyzőt.

Kora nyáron a váradlesi „magyar templom”, a református istenháza körül kezdtek el dolgozni. Nem volt nehéz észrevenni, hogy jól haladnak a munkával, hiszen a hajlék a főút mentén áll. Előbb a tetőt cserélték le, majd leverték a vakolatot, hogy száradjanak a falak. Ezután új külső köntöst kapott az épület, november derekára pedig már a lefestésével is végeztek. Belül azonban még javában dolgoztak.

A váradlesi református közösség templomfelújító munkássága azért is rendkívüli, mert az egyházközség olyan kicsi, hogy még kihelyezett lelkésze sincsen, a Várad-őssi Református Egyházközség lelkészei járnak ki megtartani az istentiszteleteket. A magyarságnak nincs is másik találkozóhelye a református templomon kívül, így érthető, hogy az a néhány lélek, aki ebben a „román olvasztótégelyben” is megtartotta a magyarságát, foggal-körömmel ragaszkodik e hajlékhoz.

Farkas Zsolt, a Királyhágómelléki Református Egyházkerület közigazgatási ügyosztályának vezetője elmondta, hogy a gyülekezet bevételein túl magyarországi, vallásügyi államtitkársági támogatás is érkezett a lesi templom rendbetételére, ami teljes külső-belső felújítást jelent.

Id. Bajó János, a váradlesi református közösség kurátora elmondta, hogy az egyháztagokra nem róttak ki terheket, ám – a templomfelújításra készülve – három esztendeig félretették az egyházközség bérbe adott termőföldjeiből származó jövedelmet. Az így összekuporgatott pénzhez jött hozzá az egyházkerületi, illetve magyarországi támogatás, valamint annak köszönhetően, hogy van magyar képviselő a nagyürögdi tanácsban, a megyei pénzek kiutalásakor a helyi önkormányzaton keresztül is jutott némi forrás az istenháza rendbetételére. A gondnok elmondása szerint november végéig mintegy 70 000 lejt költöttek el a templomra. Id. Bajó János ugyanakkor hangsúlyozta, nem pusztán az újravakolás és a festés került ilyen sokba; az épület domboldalon áll, és meg kellett gátolni a süllyedését is: az alap alábetonozásával stabilizálták a falakat.

A munkát lapunk megjelenésének idejére befejezték, és tervezik egy templomszentelési ünnepség megszervezését. A gondnok elárulta, erre akkor kerül majd sor, ha sikerül egy kicsit „talpra állniuk”, ugyanis a kiadások lenullázták az egyházközség számláit.

Borsi Balázs

Széplaki szüreti bál nagy elhatározással

November 15-én tartották meg XI. alkalommal a berettyószéplaki szüreti bált. A magyarországi Mezőkövesd küldöttsége ezúttal is tiszteletét tette.

Berettyószéplak polgármestere, Nicolae Tivadar és a mezőkövesdi Kiss Mátyás

A színvonalas rendezvény eseményei már délután elkezdődtek, a széplaki táncosok járták az utcákat, és énekkel, tánccal csalogatták az embereket az esti bálra. Meglett a csalogató eredménye, mert estére zsúfolásig megtelt a község művelődési háza. A bált Bagosi Barna alpolgármester nyitotta meg, aki évek óta a rendezvény főszervezője. Sorra színpadra léptek a széplaki néptáncosok – vezetőjük Simon Erika –, a Mezőkövesdi Idősek Néptánccsoportja, a Mezőkövesdi Hagyományőrző Néptánccsoport – vezetőjük Berecz Lászlóné Zsuzsa –, a széplaki Feat Team moderntánc-csoport – vezető koreográfusuk Simon Noémi – és Bodor Edina margittai énekes.

A mezőkövesdiek záró táncában az idősek és a hagyományőrzők egyaránt a színpadon voltak. Mint mindig, most is óriási sikert arattak. A fellépés végén a szervezők ajándékokat adtak át a táncosoknak. Ekkorra időzítették a mezőkövesdiek azt a bejelentésüket, hogy – a polgármesterrel való egyeztetés után – szeretnék végre a többéves kulturális kapcsolatot hivatalosítani. Kiss Mátyás fafaragó népi iparművész, aki tagja a néptánccsoportnak is, és munkáival támogatta a dólyai közösséget, felkérte Berettyószéplak polgármesterét és annak helyettesét, készítsék el a szükséges iratokat. Az elöljárók pártolták az ötletet, s megígérték, megteszik a szükséges intézkedéseket, és jövő év elején aláírják a testvér-települési kapcsolat jegyzőkönyvét. Az elhatározást a teremben hosszas vastaps üdvözölte.

Nagyszerű volt a hangulat, ételről-italról a szervezők gondoskodtak az igazán jutányos belépődíj fejében. A sztárvendég a magyarországi Pataky Attila volt, s előadásába időnként bevonta a közönséget is. A koncert után a bálozók hajnalig ropták a táncot Boldog Gyula zenéjére. Sikeres rendezvény volt, és nagy előrelépést hozott Berettyószéplak és Mezőkövesd kapcsolatában.

Szőke Ferenc

A széplaki néptáncosok (fent). A mezőkövesdi idősek és hagyományőrzők néptánccsoportja (lent)

Zengett az ének a váradi bazilikában

Kórusok egyházi éneke töltötte be a székesegyház terét november 22-én. Ekkor rendezte meg a Nagyváradi Római Katolikus Egyházmegye a harmadik kórustalálkozóját.

Tizenöt plébániáról 18 római katolikus énekkar vett részt a legutóbbi egyházmegyei kórustalálkozón: a nagyváradi Székesegyház Plébánia Gyermek- és Felnőtt Kara (kórusvezető Oláh Gabriella), a várad-olaszi Bihari Sándor Kórus (ifj. Kiss Géza), az érmihályfalvi Jubilate Deo (Bokor János), a monospetri Krisztus Király Kórus (Hajas Schmotzer Erika), a várad-velencei Szeplőtelen Fogantatás Plébánia Kórusa (Tóth Betty), a szilágysomlyói Báthory István Kórus (Orosz Zoltán), a baromlak-füvesi Páduai Szent Antal Plébánia Kórusa (Mecsák Antal), a margittai Nagyboldogasszony Plébánia Kórusa (Szabó Péter), a várad-újvárosi Halmos László Kórus (Kribus Mónika), a székelyhídi Szeplőtelen Fogantatás Plébánia Kórusa (Béres Csilla), a várad-szőlősi Szentháromság Plébánia Gyermek- és Felnőtt Kara (Józsa Domokos), a belényesi Szentháromság Plébánia Kórusa (Mihai Chirichuță), a hegyköztötteleki Szent József Plébánia Kórusa (Spurigán Zoltán), a zilahi Rorate Kórus (Kővári László), a székesegyház Szent László Gyermek- és Felnőtt Kórusa (dr. Kristófi János). Objektív okok miatt a tasnádi kórus idén nem lehetett jelen.

A székesegyház Szent László gyermekkórusa

A margittai katolikus kórus

Zsúfolásig megtelt a bazilika

A bevezetőben Böcskei László megyés püspök köszöntötte a karénekeseket és vezetőiket. Szolgálatuk szépségéről, fontosságáról is beszélt. Mivel éppen Szent Cecília napja volt, a székesegyház karnagya róla emlékezett meg. A műsorvezetés feladatát a székesegyház plébánia kórusának vezetője, Oláh Gabriella vállalta magára. A kórusok két-két szabadon választott éneket adtak elő, utána hármat – *Ave égi király híve* (Dicsérjük *az Urat*, 271-es ének); A. Lotti: *Regina caeli* és Pázmány Péter fordításában a *Te Deum* (Dicsérjük *az Urat*, 370-es ének) – közösen énekeltek el a székesegyház karnagyának, dr. Kristófi Jánosnak a vezényletével. Bár minden énekkar külön-külön tanulta meg az énekeket, mégis abszolút összhangban szólt az egyesített nagykórus. A jelen lévő hívek tetszésüket nagy tapssal fejezték ki. A püspök okleveleket nyújtott át a karvezetőknek, a kórustagoknak pedig további sikert és kitartást kívánt áldásos munkájukhoz.

Szőke Ferenc

Rendszereken és határon átnyúló közművelődés

PORKOLÁB LAJOS 1979-ben került Berettyóújfaluba, a művelődési központba, ahol képzőművészettel és a kiállításokkal foglalkozott. Az ő feladata volt az át- és továbbképző tanfolyamok szervezése és koordinálása, valamint a művelődési központ ismeretterjesztő tevékenységének irányítása. 1987-től az intézmény igazgatója volt, s nyugdíjba vonulása után, 2012-ben Báthory Gábor-díjjal tüntették ki.

Porkoláb Lajos a népfőiskolai szellemiséget honosította meg

A határ mindkét oldalán ismerik és elismerik a berettyóújfalui Porkoláb Lajosnak a magyar kultúráért végzett áldozatos munkáját. A negyedszázadon át általa vezetett, most frissen felújított Nadányi Zoltán Művelődési Központ novemberi újranyitása előtt beszélgettünk.

– Milyen célokkal kezdte meg a munkáját a művelődési központ élén?

– A közművelődés talán legszebb és egyben legnehezebb időszakában lettem az intézmény vezetője. A régi közművelődési rendszer már kezdett felbomlani, az újnak azonban még a körvonalai sem látszottak. A művelődési otthoni hálózat jogi, társadalmi és gazdasági bázisa is megváltozott, de mindig, minden körülmények között mindnyájan, akik az intézményben dolgoztunk, egyetlen dolgot tartottunk a szemünk előtt, hogy az érték legyen a mérték. Ebből soha, egyetlen pillanatra sem engedtünk, pedig már a rendszerváltás elején voltak csábítások. Nem szolgáltuk ki a kétes közönségigényeket, a bulvárt soha, egyetlen pillanatra sem engedtük be az intézmény falai közé. A városi nagyrendezvényeken sem tettünk engedményeket – a sokszor meglévő nyomás ellenére sem. Ebből sokszor volt is konfliktusunk. Átalakult a helyi társadalom is, a hagyományos csoportok mellett egyre több önszerveződő közösség jelent meg az intézményen belül. Ezeknek nagy részét az intézmény munkatársai generálták. Később ezekből alakultak meg a mai civil szervezetek.

Kárpáti Gusztáv berettyóújfalui festőművész (1941–2013) kiállításának megnyitóján

– Milyen szellemi örökségre alapozták munkájukat?

– A hagyományos ismeretterjesztő előadások mellett olyan beszélgetéseket próbáltam szervezni, amelyeknek a hallgatóság is aktív résztvevője lehet. Akkor ezt még csak ösztönösen tettem, nem tudtam, hogy tulajdonképpen ez a klasszikus ismeretterjesztés, ezzel a magyar és az európai művelődéstörténet legne-

Dr. Nagy Bertalan megnyitja a váradi születésű alkotó, Szatmáriné Soltész Erzsébet (1912–2007) kiállítását

mesebb hagyományát, a népfőiskoláét honosítottam meg. A közösségi művelődés volt intézményünk meghatározó tevékenysége a kezdetektől fogva, amit nem a mostani szólamok szellemében végeztünk, hanem már a ’80-as évektől Karácsony Sándor szabadművelődési gondolatának jegyében. Intézményünk szellemiségét a klebelsbergi kultúrpolitikai szellemiség határozta meg. Klebelsberg Kunót már a ’80-as években példaképnek tartottuk, és számtalan előadáson mutattuk be munkásságát. Azóta látom, nagyon sokan csak hivatkoznak rá. Visszagondolva a rendszerváltás utáni évekre, azt látom, hogy 18-20 közösségnek szolgált otthonául a Nadányi Zoltán Művelődési Központ. Intézményünk országos szakmai elismerést szerzett a felnőttképzéssel.

– Több nagy rendezvény is a művelődési központon keresztül indult…

– Nekünk a legszebb és legfontosabb ünnep január 22., a magyar kultúra napja, amelyet 2001 óta Nagyváraddal közösen ünneplünk meg. Mára ez a rendezvény többnapos rendezvénysorozattá nőtt. Mi voltunk az első fecskék Magyarországon, akik a határ túlsó oldalán is megünnepeltük a magyar kultúra napját. Most is szívet melengető, hátborzongató visz-

Török Istvánné, a Bihari Népművészeti Egyesület elnöke és Porkoláb Lajos

szagondolnunk az első színházi gálára, ahol együtt énekeltük a magyar himnuszt a váradiakkal, és átéltük a Bihar Néptáncegyüttes fergeteges sikerét. Olyan tömeg volt a színházban, hogy a széksorok között is tömött sorban álltak az emberek. De említhetném az őszi mezőgazdasági vásárt, amiből később a számadó nap nőtt ki, ezt is mi indítottuk el. Felejthetetlen élmény volt 2004-ben, amikor meghívtuk a még élő volt aranykalászos gazdákat a kiállításra a művelődési központba, ugyanis az aranykalászos gazdaképző tanfolyamoknak a ’20-as évektől 1944-ig a Leventeház volt a kollégiuma. A találkozón dr. Varga Gyula (1924–2004) néprajz- és történettudós, kutató, kandidátus, a debreceni Déri Múzeum osztályvezetője, népművelő – aki szintén aranykalászos gazda volt – tartott visszaemlékezést. 1995-től rendeztük meg a karácsonyi kézműves vásárt a Bihari Népművészeti Egyesülettel közösen, ami akkor újdonságnak számított, ugyanis még nem volt hagyományuk az ilyen vásároknak a megyében. 1993-tól Szent István-napi rendezvénysorozatot indítottunk, melyet a mozi előtti téren rendeztünk. Az 1995-ös Szent István-nap volt talán mindmáig a legsikeresebb, amikor először voltak nálunk olasz zászlóforgatók, akik a főutcán végigvonulva jöttek a térre. A művelődési központ indította újra 1980-ban a városi majálist, ezt évekig a Népligetben tartottuk. Miután a fák megnőttek, átkerült a majális a Szent István térre, majd később a BUSE-pályára. A Bihari rockfesztivál három éven keresztül sok fiatalt vonzott, és kuriózumnak számított a sok neves magyar rockegyüttes mellett a Celelalte Cuvinte fellépése. 2002-ben a könyvtárunk csodálatos belső udvarán elindítottuk a Zenés nyári esték rendezvénysorozatot. Első fellépőnk a helyi fúvószenekar növendékeiből alakult Nova Villa rézfúvós kvintett volt, de fellépett még az évek során többek között a Partiumi Keresztény Egyetem kórusa, a nyíregyházi Banchieri énekegyüttes, a Szeredás népzenei együttes, Kobzos Kiss Tamás, spanyol flamenco-táncosok, a Varadinum vonósnégyes, a Régi zene együttes vagy Kegye János pánsípművész. Rendszeresen közreműködtünk a költészet napi rendezvények lebonyolításában. Intézményünkben mindig meghatározó volt az úgynevezett ismeretterjesztő tevékenység, fórumokat, előadásokat, író-olvasó találkozókat rendeztünk. Az évek során ezeknek az alkalmaknak kialakult a városban a törzsközönségük. A rendszerváltás előtt a művelődési központ volt a helyi „másképpen

gondolkodó értelmiség” találkozóhelye. Valamennyi új párt a művelődési központban alakult meg. Akkor nagyon sokan úgy fogalmaztak, hogy a „berettyóújfalui rendszerváltás bölcsője a művelődési központ TIT-terme volt”. Több mint tíz évvel megelőztük „a keleti nyitás politikáját”, ugyanis 2001-ben és 2002-ben a kínai nagykövetséggel közösen kiállítást rendeztünk Kína népművészetéből és ősi kínai kerámiákból. Mindkétszer a követség kulturális attaséja nyitotta meg a tárlatot.

– Hogyan alakult ki ilyen szoros együttműködés a nagyváradi művészekkel?

– Ehhez a kapcsolathoz az is hozzájárulhatott, hogy ’89 decemberében a művelődési ház volt az erdélyi segélyszállítmányok egyik központja. Előbb csak az újfaluiak hozták ide az adományokat, később a Máltai Szeretetszolgálatnak is itt működött az egyik lerakata, és innen szállították tovább a segélyeket. A nagytermünk hetekig tele volt különféle adományokkal. A ’90-es években csak személyes kapcsolatok útján szerveztük a programokat. A berettyóújfalui Nadányi Zoltán Művelődési Központ volt az első intézmény Magyarországon, amelyik a „romániai forradalom” után csoportos kiállítást szervezett romániai művészeknek. Az első fecskék Mottl Roman, Ujvárossy László és Holló Barna voltak. Később Lázin Csaba, Agod István, Ioan Augustin Pop, Găină Dorel, Ovidiu Selegean, Tóth István, a Tavirózsa Fotóklub és a Jakobovits házaspár is kiállított nálunk többek között. Ismeretterjesztő előadásokat tartott Jakobovits Miklós a nagyváradi képzőművészetről, Péter I. Zoltán Adyról és Nagyváradról. A váradi színészek közül sokszor találkozhattunk Hajdu Gézával, Meleg Vilmossal és a Kiss Stúdió Színház művészeivel. A magyar kultúra napja közös megünneplését 2001-ben Fleisz Jánossal, a BINCISZ mostani elnökével együtt kezdtük. Ezeknek a programoknak mindig volt valamilyen üzenetük, vezérfonaluk, így az elsőnek a Kárpát-medencei magyarság műveltségi állapota, a másodiknak a „Váljon a tanulás nemzeti létformává”. Az első két évben egy napon tartottuk a rendezvényeket, délelőtt Berettyóújfaluban, délután pedig Nagyváradon, de rá kellett jönnünk, hogy ez így szinte kezelhetetlen. Kapcsolatunk természetesen nem egyirányú volt, berettyóújfalui művészek és közösségek is jelentek meg Nagyváradon szinte rendszeresen, nem csak a magyar kultúra napján: Kárpáti Gusztáv festőművész, Gombos Ferenc fotóművész, Tóth Sándor, Nagy Sándor, a Bihar Gyermektánc Együttes, Pávakör, Ifjúsági Fúvószenekar. Az első közös magyar kultúra napját követően Tempfli József nagyváradi római katolikus megyés püspök és Markó Béla, az RMDSZ akkori elnöke személyes hangú levélben köszönte meg munkámat, amelyet a magyarság összetartozásáért végeztem.

Kocsis Csaba

Váradiak (is) a magyar kultúra napján Berettyóújfaluban

Váradi képzőművészek – többek között Jakobovits Miklós és Márta, illetve Deák Árpád – is bemutatkoztak a művelődési központban alkotásaikkal a magyar kultúra közösen ünnepelt napjain

Szent Demeterkor van a számadás ideje

Tizenhetedik alkalommal rendezték meg október közepe táján Berettyóújfaluban a Bihari Számadó Napokat. A fő szervező a Hajdú-Bihar Megyei Kereskedelmi és Iparkamara helyi szervezete volt, társszervezői pedig a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Hajdú-Bihar Megyei Igazgatóságának berettyóújfalui szervezete, illetve a 40 éves Bihari Múzeum és Sinka István Városi Könyvtár.

Érdeklődők a margittai kiállítóknál

Szent Demeter napjához közeledve eljön a számadás ideje. A Bihari Számadó Napok kiállítása alkalmat ad arra, hogy a termelők, kézművesek, művészek, települések értékeljék az elmúlt év tapasztalatait, és számadást készítsenek munkájuk eredményéről. A kétnapos berettyóújfalui rendezvényt évek óta színesítik a partiumi Margitta és az olasz Porcia, Berettyóújfalu testvérvárosainak hangulatos standjai. Horváth László, a margittai polgármesteri hivatal alkalmazottja elmondta, hogy az ősz hangulatát igyekeztek megjeleníteni. Az ősz a gyümölcspálinka készítésének szezonja, ezért ez a termék nem hiányozhat kínálatukból, és nagy sikere volt a kóstolásra szánt telemeának, az egyik legismertebb sós, juhtejből készült fehér, félpuha sajtnak.

Porcia festői történelmi belvárosával, régi tornyaival, középkori falaival, vizeivel és szomorúfüzeivel bárkit lenyűgöz. A kulturális események motorja a Pro Porcia Egyesület, de nemcsak a motor szerepét tölti be, hanem kulturális és gasztronómiai követe is Itáliának. Eddigi elnöke, Giuseppe Gaiarin az idén lett a kisváros polgármestere, de így is ellátogatott Berettyóújfaluba többedmagával – köztük utódjával az elnöki székben, Fiorella Pregarzzal. Talán nem véletlen, hogy standjukat a Bihari Népművészeti Egyesületével szemben állították fel, ennek alkotóit többször is vendégül látták az évek folyamán. Az olaszországi egyesület 2006 óta van jelen a Bihari Számadó Napokon, és nagy jelentősége van az aktív testvérvárosi kapcsolat fenntartásában Berettyóújfalu és Porcia között. A 40 éves Bihari Múzeum partnertelepülései – Furta, Komádi, Bojt, Nagyrábé és Nagykereki – is megmutathatták magukat.

Elöl Porcia polgármestere sajtot szeletel, leghátul a Pro Porcia Egyesület elnök asszonya, középen Török Istvánné, a Bihari Népművészeti Egyesület elnöke

A számadó napok kínálatát díjazták is a következők szerint: Vásárdíj 1. hely: Bihar Trade Kft. (idegenforgalmi, vendéglátó, építőipari tevékenység); 2. hely: Bihari díszfaiskola; 3. hely: Erdei Zoltán gombaszakértő. Termékdíj 1. hely: Berettyó Solar Kft. (napelemek forgalmazása, szerelése), 2. hely: Balogh Sándorné gyékényszéke, 3. hely: A Tiszacsegei Szociális Szövetkezet Sárréti tésztája; a kamara díját a biharkeresztesi Stella pékség érdemelte ki, a Nyíri István-díj pedig Vadas Ernő István nyugalmazott áruházi osztályvezetőt, jelenleg panzióvezetőt illette.

Kocsis Csaba

A Rhédey-mauzóleum egykoron és ma

„Az úgynevezett Rhédey-kertet, melynek egy része néhai Kohányi Kacsándy Theresia kedves feleségem és önmagam mulandóság alá vetett része örökös nyugvóhelyének vagyon szentelve – az egész publikumnak üdőtöltésére szolgáló közönséges mulatóhelynek elkészittetvén, halálom után hatezer forint capitalissal együtt Nagyvárad városának oly móddal testállyam, hogy azon kert soha el nem idegenitessék, sem akármely szin vagy tekintet alatt más végre fordittassék...” Gróf Rhédey Lajos 1804. március 18-án kelt végrendeletéből idéztünk.

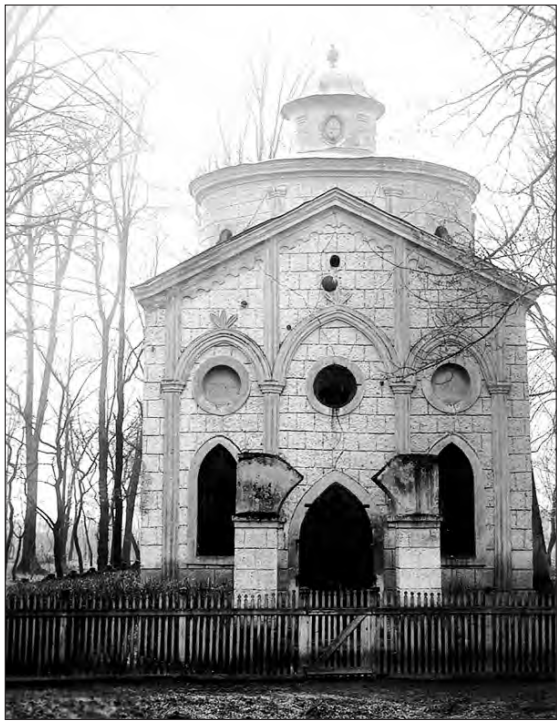

A Rhédey-mauzóleum egykoron

A kert fenntartására szánt 6000 forintot átvette a város, de 1885-ben K. Nagy Sándor már szomorúan állapította meg könyvében, hogy a város vezetése nem tett eleget a végrendeletnek, hisz „ez a felségesen szép óriási beültetett kert majdnem semmi ápolásban nem részesül, sőt folyton pusztul, holott alig lehetne egy-egy városnak pompásabb séta- és mulatókertje, ha csak annak az ezen a czélra adományozott hatezer forint kamatja fordittatnék is a kert ápolására”. Az ismert ügyvéd és helytörténész azt is kinyomozta, hogy időközben az alaptőkének lába kelt.

A felújított síremlék napjainkban

Amint arról már a végrendeletben is szó esett, e kert közepében volt a Rhédey-mauzóleum, gróf Rhédey Lajos, Bihar vármegye főispánja még életében, az 1800-as évek legelején építtette a régiséget sugalló romantikus stílusban. 1804. április elején már elkészülhetett, hiszen ekkor már ide temették a gróf fiatalon elhunyt feleségét. A temetésről a következőket írta Lakos Lajos: „Frimont generális Lónyai Menyhért házi perceptorát a gróf nevében Debrecenbe Csokonaihoz küldi, kit is a gyászszertartás megtartására kéret, aki április 11-én jő Váradra. … Megemlítésre méltó, hogy ekkor került ki a nyomdából ma is számot tevő gyönyörű költeménye, a *Lenni vagy nem lenni,* mellyel a temetés alkalmával a gyászoló közönség szemeibe sűrű könnyeket csalt. A gyászszertartás után maga is beteg lett, ágyba dőlt, s csak april hó 22-én tudja őt dr. Sándorffy Debrecenbe hazavinni.” Arról nem írt a várostörténész, hogy Csokonai rövi-

Így néz ki a hitelesen restaurált szarkofág

A szarkofág eredeti képe

desen belehalt a Váradon szerzett tüdőgyulladásba.

Biró József szerint a mauzóleumnak nincs különösebb művészettörténeti jelentősége, annál inkább a közepén levő szarkofágnak, amely Ferenczy Istvánnak, a neoklasszicizmus legkiválóbb magyar szobrászának 1834-ből való alkotása. Talapzata 2,42 méter hosszú, 1,42 méter széles és 1,36 méter magas, márványborítású, feliratokkal. Homlokzatán ez olvasható: „Nyugalom az itt alvóknak"; jobboldalt: „Háládatosság és tisztelet"; baloldalt: „A legjobb feleségnek a férj"; a hátsó oldalon: „Emeltetett MDCCCXXXIV". Rajta az alabástrom koporsó négy oroszlánlábon pihen, elülső lapján a Rhédey grófok és a Kacsándyak címere látható. A jobb oldali oldallap felírása: „Kis Rhédei gróf Rhédey Lajos, Leopold Császár Rendje Vitéze, Cs. K. Kamarás, főispáni helytartó, sz. k. Pestvárosi Polgár. Született MDCCLX. Meg hólt MDCCCXXXI."; a bal oldalié: „Kohányi Kacsándy Therésia Kis Rhédei gróf Rhédey Lajos Hitvese. Született MDCCLXV. Meg hólt MDCCCIV."

A koporsó hátsó oldalát tölgy- és olajágkoszorú díszíti. Felső peremén tojássoros tiszta antik párkány zárja le, négy sarkán négy fejjel. Elöl egy szakállas férfi- és egy fejleples női, míg hátul egy ifjú- és egy csigafürtös leányfej zárja a szarkofágot. Biró József szerint a fejek tiszta hellén típusa, a megmunkálás tökélye, nemes verete Ferenczy egyik legfigyelemreméltóbb művévé avatja a Rhédey-síremléket.

Az építéskor a kápolnában a bal oldali falba Rhédey Ferenc váradi kapitány síremlékének fedőlapját helyezték, amelyet a XVIII. század végén a szentjobbi apátsági templom romjai között találtak meg. A vörös márványlapon egy erősen sérült páncélos lovag domborműve látható. Fölötte valamikor még egy fekete márványtábla volt, annak szövegét közölte K. Nagy Sándor és Biró József is.

A kápolnával és a benne levő értékekkel soha nem volt kegyes a sors. Még mielőtt Ferenczy szarkofágja elkészült volna, 1830-ban a kápolnát feltörték és kirabolták. Ahogy K. Nagy Sándor leírta, az ezüstneműt csekély kivétellel mind elvitték. 1912 decemberében ismét feldúlták és kifosztották a mauzóleumot, még a csontokat is kiszórták. A pusztításról beszámolt a *Pesti Hírlap* december 29-i száma is. A híren túl a lap érdekes adalékokat közöl magáról a mauzóleumról is: „A vaspántos ajtó fölött a karcsú torony tövében rettentő ágyugolyó. Hadirendből való ember volt, aki a kriptát építtette. Kis Rhédei gr. Rhédey Lajos császári és királyi kamarás, tekintetes és nemzetes Bihar megye főispánja és adminisztrátora. … A mauzóleum kapuja fölé legdrágább ereklyéit falaztatta. Két ágyugolyót, amelyeket a napoleoni hadjárat óta őrzött. Egy ütközetben tíz lépésnyire tőle csapódott le a két golyó…"

A mauzóleum állaga az elkövetkező évtizedekben fokozatosan romlott, főleg az ezredfordulót megelőző fél évszázad alatt. Volt idő, amikor az állatkert szarvasainak szolgált téli szállásként. Végül Budapest főpolgármesteri hivatalának támogatásával 2004 nyarára külsőleg, 2012-re belsőleg is felújították. Ennek során külföldi szakemberek a márvány szarkofágot is példásan restaurálták. Ma már ismét látogatható a mauzóleum, és mindenki gyönyörködhet Ferenczy István csodás alkotásában.

Péter I. Zoltán

Váradi Péter kalocsai érsek, humanista (2.)

Heltai Gáspár: „Jeles és igazságszerető ember vala, nem hallgata veszteg, sem szól vala ...mint a többi tanácsok a királynak kedvére, hanem szüntelen korpázza vala a királyt”. Révay Péter: „Mátyás az ellenséggel szemben érzett haragjának keserű poharát Péter kalocsai érsekre zúdította, saját kezével többször megütötte, sötét és bűzös, egy ember számára is szűkös tömlöcbe, Árva várába vettette.”

Váradi itáliai tanulmányainak a Vitéz János-féle összeesküvés bukása vethetett véget, kortársa, a szintén Váradról induló költő, Garázda Péter is ekkor tért haza Magyarországra. Váradi annak ellenére, hogy korábban Vitéz pártfogoltja volt, bekerült Mátyás király udvarába, ahol 1474-ben már királyi titkárként szerepelt. Karrierje gyorsan ívelt felfelé. Az itáliai humanista, Lodovico Carbone megírta, hogy Mátyás a Vitéz és Janus Pannonius nevével fémjelzett összeesküvés miatt megtiltotta a magyaroknak, hogy Itáliában folytassanak tanulmányokat. Vitéz János és Janus Pannonius halála nagy űrt hagyott maga után, ám Váradi Péter vagy Garázda Péter karrierje nem igazolja Mátyás állítólagos elfordulását a humanistáktól.

Mátyás a *Thuróczy-krónika* lapjain. „Haragja keserű poharát Váradira zúdította”

Mátyás király titkára

Váradi mint királyi titkár fontos, bizalmi tisztségviselő volt, a király egyik legközelebbi munkatársa, aki diplomáciai leveleket fogalmazott meg, továbbá kisebb jelentőségű ügyekben okleveleket is kiadhatott. Tisztségéből adódóan fontos lehetőségekhez jutott, kapcsolatot építhetett ki az aula meghatározó személyiségeivel. A kancelláriai tevékenysége során kiállított okleveleket nem sorolhatjuk az irodalmi művek közé, önálló alkotásra a diplomáciai levelek írásakor nyílt lehetősége, mert ezek sem formailag, sem tartalmilag nem voltak annyira kötöttek, mint az oklevelek.

Mátyás elégedett lehetett Váradi munkájával, mert sok egyházi javadalom adományozásával honorálta. A király a javadalmakkal juttatta állandó jövedelemhez udvari tisztségviselőit, mivel fizetett hivatalnokréteg még nem létezett Magyarországon. Váradi az esztergomi kanonokság mellé megszerezte a kalotai főesperességet, a gyulafehérvári prépostságot, a szentjobbi bencés és a pétervváradi ciszterci apátságok kommendáját, és jelentős világi birtokokat is kapott. Váradi jó gazdája volt a szentjobbi monostornak, hiszen működési ideje alatt lett az újra hiteles hely, s ez a kiváltság 1486-ig tartott.

A királyi kancellária vezetője

Váradi Péter kancellárként fontos diplomáciai feladatokat látott el, a levelezésen túl ő is vezetett tárgyalásokat, egy ízben Bécsben is járt követségben. Mátyás udvarában az 1470-es és 1480-as évek során nagyon sok külföldi követ és humanista fordult meg akár követségben, akár a király támogatását keresve. Ve-

lük Váradi mint a kancellária vezetője személyes kapcsolatba került. Így történt ez Marsilio Ficinóval, az újplatonikus filozófia vezéralakjával, pontosabban annak budai képviselőjével, Francesco Bandinivel.

Ficino Firenzében antik mintára lakomákat, symposionokat rendezett, ahol komoly filozófiai problémákat vitattak meg a résztvevők. Ficino már Janus Pannoniusszal is kapcsolatban állt, ám annak halála után megszakadt a Mátyás udvarával való összeköttetése. A kapcsolat akkor éledt újjá, amikor Ficino Budára küldte firenzei akadémiája egyik tagját, Francesco Bandinit az 1470-es, 1480-as évek fordulóján. A Bandini–Ficino-levelezés tanúsága szerint firenzei mintára magyar humanista kör alakult, amelynek Váradi Péter, Báthori Miklós váci püspök, a költő Garázda Péter, Kálmáncsehi Domokos székesfehérvári prépost voltak a meghatározó tagjai.

Szintén ezekben a termékeny, udvarban töltött esztendőkben bízta a király Váradi Péterre azt a komoly feladatot, hogy gyűjtse össze Janus Pannonius epigrammáinak kéziratait.

Váradi karrierjének csúcsát az 1480-as évek elejére érte el, ekkor Mátyás király a megüresedett főkancellári címmel tüntette ki, és – kisebb bonyodalmak közepette – kalocsai érsek lett. Váradi mind politikai, mind egyházi szempontból ekkor rendelkezett a legnagyobb befolyással, mivel bács-kalocsai érsekként az ország második leghatalmasabb főpapja lett, főkancellárként pedig az egész királyi kancelláriát egyedül irányította. Mátyás 1483-ban még bíborosi címet is akart neki szerezni a Szentszéknél, egy évvel később azonban mindenki számára váratlanul börtönbe vettette.

Hat év Mátyás börtönében

Az okokat a mai napig nem sikerült megnyugtatóan tisztázni. A kortárs történetírás szerint Váradi Péter arrogáns, a királynét becsmérlő magatartása miatt kapta büntetését. Heltai Gáspár azt emelte ki, hogy a főkancellár elutasította a király passzív törökellenes politikáját. Révay Péter szerint Váradi azzal vonta magára Mátyás haragját, hogy szándékosan hibázott a török szultánnal megkötött békeszerződés megfogalmazásában. Állítólag két fontos moldvai vár, Kilia és Akkerman biztonságának garantálását nem vette bele a szerződésbe. A szultán azonnal kihasználta a kínálkozó lehetőséget, és elfoglalta a két fontos erődítményt.

Árva vára. Váradi Péter hat esztendeig sínylődött falai között

Váradi Péter, ha tényleg elkövette ezt a hibát, jogosan vonta magára Mátyás haragját az 1480-as évek kényes politikai helyzetében, az osztrák III. Frigyes ellen viselt háború kellős közepén. A képzett humanista nyilván nem figyelmetlenségből hibázott, bel- és külpolitikai okokkal magyarázhatjuk szembefordulását a királlyal. Mátyás az 1480-as évek elején kezdett hozzá törvénytelen fia, Corvin János trónöröklésének előkészítéséhez. Sorra leszámolt az 1470-es Vitéz-féle összeesküvés egykor büntetlenül maradt támogatóival, s a lehetséges politikai ellenfelek erejének meggyengítésén túl Corvin János leendő királyi hatalmát azzal akarta biztosítani, hogy sok birtokot adományozott a hercegnek. Mátyás igyekezett adóbevételeit is megnövelni, akár az egyházi kiváltságok sérelmére is. Váradinak, aki egyházi és világi birtokainak gyarapítására nagy gondot fordított, ez nyilván nem volt ínyére. Az 1480-as évek közepére szembekerült Mátyás királlyal. A Corvin János uralmának előkészítését célzó intézkedések mellett Váradi tettét egy váratlan külpolitikai fordulattal is magyarázhatjuk. 1483-ban ugyanis a magyar udvarban tartózkodó pápai legátussal, Maraschi Citta del Castelló-i püspökkel együtt éppen egy III. Frigyes és Mátyás közötti békeszerződés és egy közös, török elleni hadjárat tető alá hozásán fáradozott, amikor hirtelen Mátyás békét kötött a török birodalommal, lehetetlenné téve minden további diplomáciai lépést.

Váradi több mint hat esztendőt töltött Mátyás király fogságában, szabadon bocsátása a Magyarország és a Szentszék közötti politikai alkudozás tárgyává vált, miközben az 1480-as években több súlyos konfliktus mérgesítette el a pápaság és Magyarország viszonyát. Végül Mátyás halála hozta meg a szabadulást Váradi Péter számára.

(Folytatjuk)

Szilágyi Aladár összeállítása

NÁDPÁLCA NÉLKÜL

„Aki ismét Vitéz, Vitéz”

„E sorok írója komolyan és becsületesen állítja, nagyon csodálkozik azon, hogy szegény **Csokonai Vitéz Mihálytól** el nem vitatták eleddig még a magyarságát is a hazafi kritikusok. Igaz, hogy ami még nem történt meg: megtörténhetik. Nem is menne nehezen. A száz éve porladó, istentelen poéta maga hirdette magáról, hogy kozmopolita. Szegény nádkunyhóban élő, vak emberek között járó, néhai, nagy poétánk. Szegény halálra űzött, kínzott magyar kozmopolitánk. Még magyarul sem tudtál. Például te a lepét pillangónak merted hívni. Ki is kaptál érte Kölcsey Ferenctől.” (Csokonai *Vitéz Mihály)*

Ady Endre

„Úgy gondolom s némi jussal, hogy Csokonai nagyszerű, elégnél több valaki önmagáért s nem igen köszönhet valamit Aranynak és Petőfinek. Csokonai nélkül bajosan kaptuk volna Vörösmartyt, Petőfit, Aranyt, nem szólván az apróbb többiekről. Csokonai a legvidámabb és legsúlyosabb mártírságú magyar költő, amióta ilyen csodalények születnek Hunniában. Mert ő már világosan, voltaireien tudta s vallotta kiválóságát (magyarságát), emberségét és becsét.” (*A költői nyelv és Csokonai)*

Csokonai Vitéz Mihály

„Mondom: Csokonai Vitéz Mihály unokájának érzem és tudom magam: veszettül európaiatlan magyarnak, aki kacagtató fanatizmussal és komolysággal él-hal Európáért.” (*A magyar Pimodán*)

Ady Endre három publicisztikai írásából ragadtam ki a Csokonait egyértelműen és visszavonhatatlanul elődjének valló gondolatokat. Az Ady költészetét búvárlók között nem ismeretlen ez az utódi ragaszkodás, de mindenekelőtt két idevágó versét szokták ebben a szövegkörnyezetben idézni a leggyakrabban. Az 1908-as *Az Illés szekerén* című kötetének *A téli Magyarország* ciklusában megjelent *Csokonai Vitéz Mihály* egy katartikus látomáson át vetíti ki kettejük azonosságát: „S amikor az este elterpedt, / Rongyos mécsese lánginál / Imádkozott egy nagyon furcsát / Csokonai Vitéz Mihály: // »Add, óh, Uram, ki vagy, vagy nem vagy, / Rossz hátam alá a karod: / Úgy emelj el innen magadhoz, / Ne lássanak a magyarok.« // »Add, óh, Uram, hogy szépet lássak / Távolból. Mindegy, ha hamis / Az, amit a távolból látok. / Magyar vagyok én magam is.« // »Akarok egy valakit látni, / Aki szebben hal, hogyha hal, / Aki a fajtáját átkozta / S aki magyar volt, nagy magyar.« // »Egy századdal előbbre lássak / S lássam, aki engem idéz. / Szomorú sarjamat hadd lássam, / Aki ismét Vitéz, Vitéz.« // S amikor a hajnal szétharsant, / Rongyos mécsese lánginál / Furcsát látott s szomorún halt meg / Csokonai Vitéz Mihály.”

Az 1912-es *A menekülő Élet* című kötet *Szép magyar sors* ciklusában jelent meg Ady másik sokat idézett, a publicisztikákkal rokon hangvételű Csokonai-verse, a *Vitéz Mihály ébresztése:* „Szavak, akiknek Főbusza volt Vitéz / S gazdag pillangó-szárnyakat adott, / Szavak, »szárnyatok bársonyára« / »szedegessetek violaszagot«, / Midőn felröpködtök Őt dicsérni. // (…) // Kinek bú, bor, nő, gond dusan adatott / S a mi fájásunk volt az, ami fájt, / Ébresztésünk ne fájjon néked, / Csokonai, hires Vitéz Mihály, / Mindnyájunknak atyánknál atyábbja. // Te, pátriárkák ős-deli

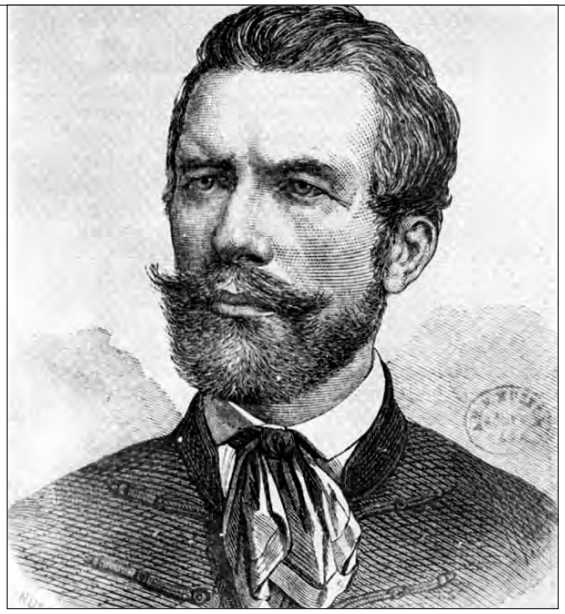

Vajda János

Tóth Árpád

sarja, Te / Ki fogod mindig Lillád derekát, / Öleled e kis magyarságot, / Te örök, ó s uj hunn poétaság, / Óh ébredj, valahányszor ébresztünk."

Az *Új versek* kötet *A magyar Ugaron* ciklusában jelenik meg a *Találkozás Gina költőjével.* Ez álom és valóság borzongató összemosódásában másik vállalt költőelődjének, **Vajda Jánosnak** a megidézése: „Hahó, éjszaka van, / Zúgó vadonban őrületéj, / Hahó, ez itt a vaáli erdő: / Magyar árvaság, / Montblank-sivárság, / Éji csoda és téli veszély. / (…) / A csontváz-isten, lelkemnek atyja, / Néz és nevet. / Fölém mered csont-karja / A homlokomig, simogatón, felém / És az erdőn kigyullad a fény. / (…) / S homlokomon simogat kezével / A Montblank-ember, / Én szent elődöm, nagy rokonom / S itt érzek / Egy szent kezet azóta mindig, / Egy csont-kezet / A homlokomon."

A *Csokonai Vitéz Mihály* közvetlen közelébe szerkeszti Ady másik Vajda János-versét, a *Néhai Vajda Jánost,* ami már szakít az álomszerűséggel, és keserű szókimondással beszél a költőelőd és utódja korának kegyetlen azonosságáról: „Akkor is úgy volt: frász törhette ki / A Dal és Szépség nyugtalan magyarját, / Mert úgy van igaz magyarság szerint, / Ahogy cudarok és urak akarják. // (…) // Óh, vén por-ember, boldog néhai, / Fáradt-irigyen, búsan megidézünk / S megejt bennünket a magyar remény, / Ha szikkadt, porladt koponyádra nézünk."

Adynak ez a két Vajda Jánost idéző verse szorosan kötődik a Nagyváradon 1908-ban megjelent *A Holnap* antológiához: az épp alakuló Holnap társaság szeptember 27-én találkozik először a közönséggel a Vajda János-emlékünnep alkalmából. A *Nagyváradi Napló* szeptember 29-i beszámolója szerint ez alkalomból Ady Endre tartott előadást az új magyar irodalomról, Emőd Tamás pedig elmondta a fentebb említett két Ady-verset.

Vajda születésének századik évfordulóján, 1927-ben **Tóth Árpád** idézi meg a költőelődöt *Száz év után. Vajda János emlékének* című versében: „Zord Máglya! Vénhedt Tűz! Fanyar / Parázs és Keserű Korom! / Ki Lélek voltál – egy magyar / Költőnek lelke egykoron, // Ó, lángolsz-e még valahol, / Túl az égi határokon, / Hol csak az üstökös lohol, / Mely más csillaggal nem rokon? // (…) // Vagy így a jó? Szólj, zord Zsarát, / Százéves, sötétfényü Tűz! / Nem felelsz. Gőgöd sugarát / Ránk veted, s újra messze tűnsz…"

Molnár Judit

Programajánló decemberre

Szigligeti Társulat

11., csütörtök 19 óra, Árkádia Bábszínház, öltöző: *F. E. – Vallomások;*

13., szombat 19 óra, Árkádia Bábszínház, öltöző: *F. E. – Vallomások;*

14., vasárnap 17 óra, Árkádia Bábszínház, öltöző: *F. E. – Vallomások;*

21., vasárnap 19 óra, Szigligeti Színház terme: *Liliom;*

31., szerda 19.30 óra, Szigligeti Színház terme: *A szabin nők elrablása* – bemutató, Szigligeti Ede-bérlet;

Lilliput Társulat

17., szerda 11 óra, Szigligeti Színház terme: *Diótörő és Egérkirály;*

21., vasárnap 17 óra, Szigligeti Színház terme: *Diótörő és Egérkirály;*

22., hétfő 11 óra, Szigligeti Színház terme: *Diótörő és Egérkirály;*

Nagyváradi Állami Filharmónia

11., 19 óra: szimfonikus hangverseny. Műsoron: J. Brahms: *Tragikus nyitány,* op. 81; Sz. Rahmanyinov: *2., c-moll zongoraverseny,* op. 18.; J. Brahms: *I., c-moll szimfónia,* op. 68. Vezényel Walter Hilgers (Németország), közreműködik Nicolae Mihăilă (zongora).

18., 19 óra: vokál-szimfonikus hangverseny. Műsoron: A. Corelli: *g-moll, karácsonyi concerto grosso,* op 6. no. 8.; T. Albinoni: *g-moll adagio;* D. Buxtehude: *Egy gyermek születik,* BuxWu 13.; C. Saint-Saens: *Karácsonyi oratórium,* op. 12. Vezényel Romeo Rîmbu, közreműködik a filharmónia gyermekkara, karigazgató Lászlóffy Zsolt.

Könyvünnep Váradon

A Pece-parti Párizsba is „beszökött az Ősz”, pontosabban szólva a november, s ezzel együtt a VI. Nagyváradi Könyvmaraton. A rendezvénysorozat révén jó néhány könyvújdonságot, írót, költőt és kiadóigazgatót ismerhettek meg az irodalombarátok. Egy világhírű író, Dragomán György is ellátogatott az eseményre.

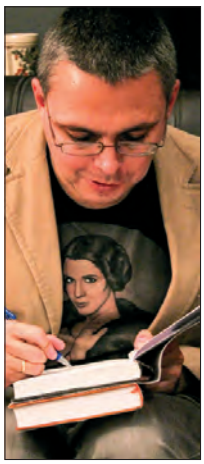

Dragomán György dedikálja *Máglya* című regényét *(Fotó: Tasnádi-Sáhy Péter)*

Simon Judit, Láng Zsolt és Demény Péter az Illyés Gyula Könyvesboltban

A VI. Nagyváradi Könyvmaratont a *Várad* folyóirat, a Riport Kiadó és az Europrint Kiadó szervezte. A Könyvmaraton első napján a nemrég megújult Illyés Gyula Könyvesboltban találkozhattak az érdeklődők szerzőkkel és kiadók vezetőivel. A megnyitón a főszervezők, **Derzsi Ákos**, **Simon Judit, Szűcs László** és **Králik Lóránd** köszöntötték a szép számban összegyűlt érdeklődőket. Remélik, sok színvonalas eseménynek adhat otthont ezután is a könyvesbolt.

Ezután **Borzási Johanna** *Angyalszemközt*, illetve **Lőnhárt Melinda** *A látható hiány* című verseskönyvével és **Láng Zsolt** *Szerelemváros* című novellásköteteével ismerkedhettek meg az érdeklődők. A könyvmaratonra megjelent a Karácsony Benő-sorozat immár negyedik darabja, az *Utazás a szürke folyón,* amelyről **Demény Péter** költő, író, szerkesztő mondott ismertetőt.

A maraton második napján **Sorbán Attila** mesélt a *Mondd szépen, ámen* című új regényéről, majd **Elek Tibor** *Markó Béla költői világa* című monográfiáját mutatták be, ezen jelen volt mind a szerző, mind a „főszereplő”.

Székely Ervinnel harmadik regényéről Szűcs László beszélgetett a Silent kávézóban *(Fotó: Simon Judit)*

A novemberi Törzsasztal estet is a könyvmaratonba illesztették. **Dragomán György** mesélt érdekességeket regényeiről (*A pusztítás könyve, A fehér király, Máglya),* alkotói módszeréről.

A harmadik napon, Ady Endre születésének 137. évfordulóján megkoszorúzták a poéta szobrát. Az események egy része a Silent kávézóban zajlott. Délelőtt írókkal kávézhattak az irodalombarátok, többek között Dragomán Györggyel. A kötetlen beszélgetésre sok diák is ellátogatott. Délután ugyancsak a kávézóban mutatták be a Magyar Újságírók Romániai Egyesülete által kiadott, *Farnastól Zsobokig* című riportkötetet. Ezután **Molnár Judit** magyartanár, közíró beszélt a *Nádpálca nélkül* című irodalomtörténeti könyvéről, **Tasnádi-Sáhy Péter** *A békaember legendája* című novellásköteteről és **Székely Ervin** a *Bársonyszék és aszfalt* című harmadik regényéről. Később a társaság átvonult az Ady Endre Emlékmúzeumba, ahol **Imre Zoltán**, a múzeum vezetője felhívta a figyelmet az új kiállításra, majd a *Kós Károly összegyűjtött publicisztikái* című kötetet **Sarány István** mutatta be. Végül, de nem utolsósorban **Péter I. Zoltán** helytörténész új könyvét, *A Zöldfától a Kék macskáig – nagyváradi vendéglők a Monarchia idején* című kötetet ismerhették meg a résztvevők.

Ady Endre születésnapja alkalmából **Mátyás Zsolt Imre** színművész tartott performanszot. A könyvmaraton záróakkordjaként a résztvevők mécsest gyújtottak a költő mellszobránál, majd a *Holnaposok* szoborcsoportnál.

Tóth Hajnal

Kellemes karácsonyt kívánunk!

Ezekkel az azonos mássalhangzókkal kezdődő szavakkal szoktuk köszönteni december 20-tól 26-ig rokonainkat, barátainkat s a velünk összefutó ismerőst. Mivel e sorok nyelvészeti rovatban látnak napvilágot, indokolt e köznév eredetéről, származásáról szólnunk.

Akik anyanyelvükön kívül csak a románt ismerik, azt gondolhatják, hogy a crăciun főnevet magyarosítottuk, mivel a két szó erős hasonlóságot mutat. Azonban a nyelvész tudósoknak köszönhetően jóval korábbi megjelenéséről adhatunk számot. Szerintük már az ószlávok használták a „korcsuny" főnevet, amelynek értelme: átlépő, forduló nap, azaz napforduló. A magyar nyelvbe a kereszténységgel való találkozás során épült be a szláv papoknak tulajdoníthatóan. Köztudott, hogy a magyar nép nyelvérzéke nem kedveli a mássalhangzótorlódást, ezért a szóközépre egy á mássalhangzót iktatott be. Első alkalommal egy 1138-as szövegben személynévként tűnt fel (a románoknál olykor manapság is előfordul így), de az 1600-as évek első harmadától már kizárólagosan a téli szent ünnepünket jelölték vele.

Ha már a régmúlt időkben kutatgatunk, kerítsünk sort a karácsonyfa állításának a históriájára! Bizonyára sokan kételkedve veszik tudomásul, hogy a kereszténnyé lett magyarok hat-hét évszázadon át úgy emlékeztek meg Krisztus születése napjáról, hogy ezt nem kapcsolták össze a karácsonyfa-állítás népi szokásával. A feldíszített fenyőfa kezdeti előfordulását a Rajna menti Elzász német lakóihoz kapcsolódva jegyezték fel a XVII. század elején. Ettől kezdve a faállítás protestáns családi eseményként terjedt el, főleg németlakta területeken. Világhódító útjára a közeli XIX. századtól indult. Magyar nyelven először egy Nyugaton járt nemes 1846-ban kelt levelében említi: „Zöldelő karácsonyfát vittem titkon a gyerek szobájába."

Ettől kezdve előbb az arisztokrata, majd a polgári körökben terjedt el a szokás, onnan az iparossághoz, kiskereskedőkhöz, később a módos parasztcsaládokhoz is eljutott. Az ortodox vallásúak e szokást nem karolták föl, kivéve Erdélyt. Itt a magyar családok hatására fokozatosan átvették a fenyők feldíszítését, az ajándékok aláhelyezését, akárcsak az őszi halottak napi sírkerti cselekményeket.

A szóban forgó főnevek helyesírásáról is illik néhány sort ideiktatnom. Ha felütjük a Magyar Tudományos Akadémia szerkesztette, kiadta helyesírási szabályzatot, kiderül, hogy a karácsony főnév kis kezdőbetűvel írandó. Azt tapasztalom, hogy az egyházi kiadványok, egyik-másik költőnk ezt helytelenül, nagybetűvel írják. Egyetlen kivétel engedtetik meg: ha a mondatunkat s a verscímet ezzel kezdjük. Az e jeles ünnephez kapcsolódó összetett szavakat szintén kis kezdőbetűvel vetjük papírra: karácsonyéj, karácsonyest, karácsonyfa, karácsonyfadísz. Viszont amikor az összetétel meghaladja a hat szótagot, kötőjellel jelezzük összetartozásukat: karácsonyfa-díszítés. Különálló rangot kapnak az alábbiak: karácsony hete, karácsonyi ajándék, karácsonyi ének, karácsonyi vásár, karácsony napi. Végezetül egy apró megjegyzés: indokolatlannak tekintem, ha valaki karácsonyi ünnepeket emleget, többes számba téve. Az ünnep így, egyes számban jelentős esemény, személy emlékének, tiszteletének szentelt napot, napokat fejez ki.

Végezetül e rovat olvasóinak bensőséges, boldog karácsonyi ünnepet kíván

Dánielisz Endre

Szamárfül

Sajnos Puszi úr portási pályafutásának csillaga hamar leáldozott a Vörös Hajnal varrodában, ám hősünket továbbra sem kerülte el a szerencse. Az a patinás belvárosi iskola alkalmazta pedellusi minőségben, amelyet nemrég kereszteltek át, és amely új nevét A Nép Szeretett Fiának köszönhette.

A tanári kar nagyrészt kicserélődött, az avítt világnézetet valló agg paptanárokat felváltották a haladó szellemben gondolkodó friss tanerők. Bizony, megváltozott a világ, s e változást legjobban az igazgató, Schnell Sámuel elvtárs volt hivatva érzékeltetni. Lendületes, fiatalos személyiségén nem hagytak nyomot a börtönévek, bár sajna volt része bennük. Régi történet ez, nem is érdemes bolygatni, legfeljebb Weisz úr tudna mesélni az akkori segédje által elsikkasztott összeg nagyságáról, ám ő sajnálatos módon nem tért vissza egy rossz emlékű munkatáborból, Schnell Sámuel meg leülte a büntetését, de ez még a régi világban történt.

Schnell elvtárs azóta bizonyított, igenis hű az eszméhez, amivel a börtönévek alatt ismertették meg, és szabadulása után azonnal csatlakozott a párthoz, majd nemsokára kitüntetéssel végzett a marxista egyetemen. Ideológiája egyszerű volt és szigorú, nem tűrte az erkölcstelenséget, a hazugságot, különösen a lopást, ezért az iskola átszervezésekor egyhangúlag az ő neve merült fel igazgatóként.

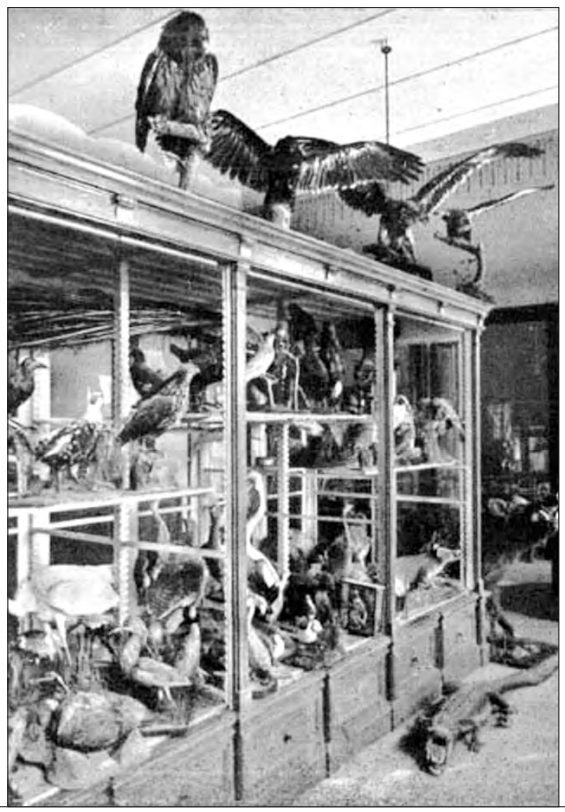

Kollégái kiválogatására nagy gondot fordított, lévén elsődleges szempont erkölcsi feddhetetlenségük és politikai meggyőződésük, a pedagógusi elhivatottságuk másodlagos. Van még idejük fejlődni, tapasztalatot gyűjteni, legyintett Schnell elvtárs, ha valaki megemlítette, hogy például Rigó Ilona elvtársnő orosznyelv-tudása hagy kívánnivalót maga után, de kétségtelen, hogy remek káder.

Rigó Ica azután lett Schnell Sámuel szeretője, miután az a felszabadulás mámorában kimentette őt pár erőszakosan ismerkedni vágyó katona társaságából. Hálából az asszony Schnell társául szegődött, és mivel az felismerte, hogy a jövendő a szovjet–magyar barátságra épül, unszolására Rigó elvtársnő megtanulta az orosz konyhanyelvet. Innen csak egy lépés volt a katedra.

Özv. Kanalasné Boriska például remekül bevált mint takarítónő, igaz, ő még az iskola előző munkaerőihez tartozott, és akkoriban a matematika és a fizika titkaira oktatta az ifjúságot. Férje a kormányzó tisztikarának többségével elesett a várnál, ezért az asszonyt nemkívánatos elemként száműzték a tanári karból, de takarítani kiválóan tudott, és a pártnak minden ember fontos, tehát maradt. A döntésben nem kis szerepet játszott Boriska tekintélyes mellbősége, szőke kontya és igéző kék tekintete.

Puszi úr beilleszkedése az új kollektívába nem volt zökkenőmentes. Első nap késő délután, nem ismerve még pontosan az iskola beosztását, kopogtatás nélkül nyitott be a szertárba azt gondolván, a tornaterem ajtaját nyitogatja, és ott találta Schnell elvtársat Boriskával félreérthetetlen helyzetben. Puszi úr úriemberként azonnal érzékelte a szituáció kényességét, pardon, mondta, és azonnal behúzta az ajtót. Ki merné elirigyelni Schnell elvtárs igényét a változatosság iránt, ha barna kedvese mellé néha szőkét is megkíván?

Ettől fogva Puszi úr az igazgató elvtárs kedvence lett, soron kívül kapott új kályhát kis irodájába, és minden reggel maga Boriska vitte le neki a frissen kifőtt kávét, de nem azt az undok ízű pótkávét, hanem igazi babkávéból főzöttet, az igazgató elvtárséból egyenesen.

Puszi úr élvezte a pedellusi munkát, alapvetően egyszerű gondolkodású, őszinte ember

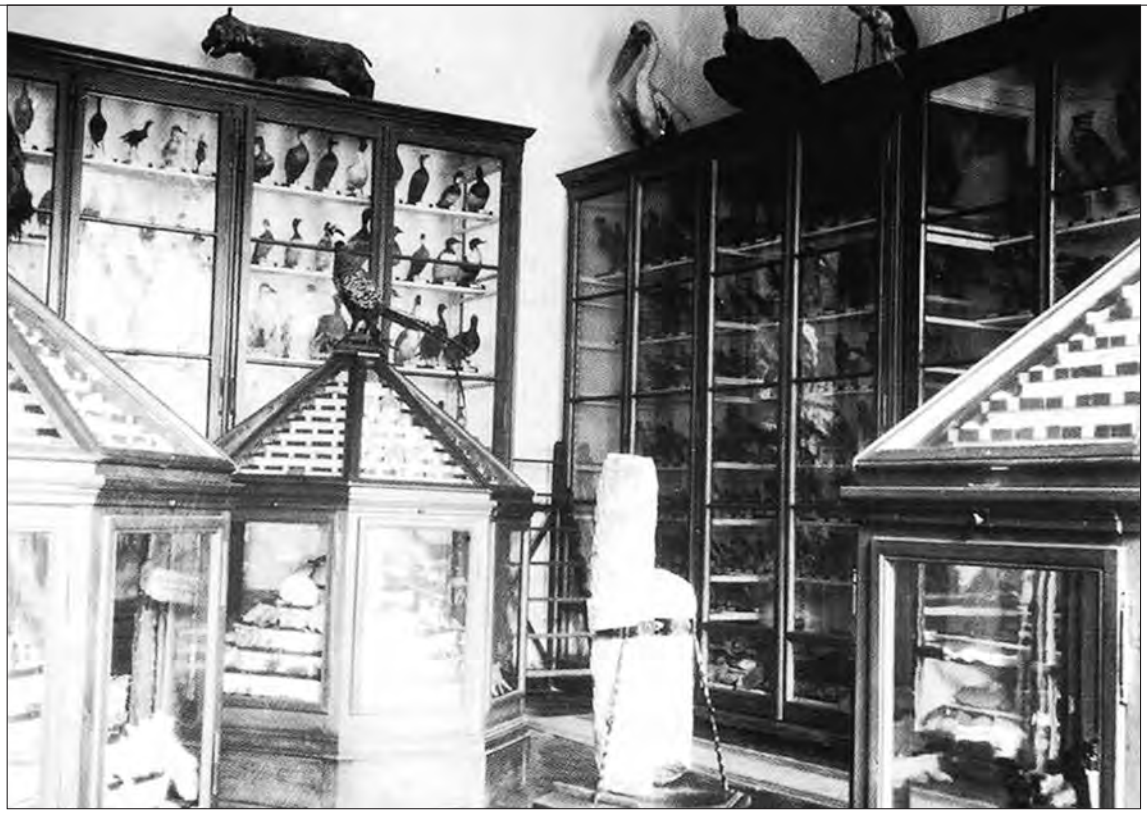

volt, élni és élni hagyni lehetett volna a jelmondata, de nem volt neki ilyen, helyette ott segített akár a diákoknak, akár a pedagógusoknak, ahol tudott. Munkarendje szerint hajnalban kezdett, kinyitogatta a termeket, bekészítette a krétát, fát vagy szenet rakott a kályhák elé télen, megszerelte a nyikorgó ajtókat-ablakokat, és egyszer, de csak egyetlenegyszer lopott is.

Az úgy történt, hogy egy alkalommal késő délután, miután minden elcsendesedett, az igazgató elvtárs éppen továbbképzést tartott Boriskának a szertárban, amikor Rigó Ilona elvtársnő gyanakodva keresésükre indult. Puszi úr eleinte sikerrel akadályozta a kutatást, majd miután a szertárhoz vezető folyosóra fordult a dúlt lelkű elvtársnő, elszánta magát. Látván, hogy nem tudja megakadályozni a készülő katasztrófát, Puszi úr becsengetett. Igen, kétségbeesésében megnyomta a csengő gombját, és szabályosan becsengetett. Kicsit kísértetiesen hangzott a berregő csengőszó a kihalt folyosókon, de arra jó volt, hogy a párocska észbe kapjon, és kimeneküljön a szertár ablakán. Sajnálatos módon az igazgató úr megvált nadrágjától a továbbképzés alatt, és a körülmények kényszerítő hatása miatt kénytelen volt egy szál alsóban távozni az ablakon keresztül. Hogy miként szállította haza a sofőrje az eset után, az már egy másik történet, elég az hozzá, hogy a légyott helyén maradt a nadrágja az iskola kulcsaival egyetemben. Puszi úr, mit sem tudva erről, nyomában a gyanakodó elvtársnővel sorra nyitotta és zárta a termeket, bizonyítva, nem tartózkodik azokban senki emberfia.

Ám este, midőn az izgalmakkal teli nap után békésen pihenőre tért volna, megkocogtatták az ablakát. Az igazgató elvtárs nem kevesebbet kért tőle, mint hogy most, az éjszaka folyamán nyissa ki az iskolát, és lopja ki nadrágját a kulcsaival. Puszi úr habozott, sötétben, tolvajként visszaosonni munkahelyére, ajtókat nyitogatni, kitenni magát annak a veszélynek, hogy igazoltatják egy idegen nadrággal a hóna alatt, ez nem fért össze az erkölcseivel. Schnell elvtárs kért, könyörgött, utasított, aztán sírva ecsetelte Rigó Ilona reakcióit, ha kiderül a hűtlensége. Nem volt mit tenni, az igazgató elvtárs hazaosont, nem kompromittálhatta magát éjjel az utcán, Puszi úr meg búsan fejébe nyomta micisapkáját, és elindult.

A tolvajok és a szerelmesek istene kísérte útján, mert sem járőröző rendőrrel, sem teremtett lélekkel nem találkozott. Zseblámpája halovány fényénél olyan ijesztő volt az iskola máskor gyerekzsivajtól hangos folyosója, hogy először félve nyitott be a szertárba. Kitömött sas nézett rá szigorú üvegszemével a falról, ijesztően nyikorgott a parkett, és kétszer is benézett a sarokban álló íróasztal alá, mire megtalálta az ominózus ruhadarabot.

Másnap Puszi úr soron kívüli fizetésemelést kapott, és munkahelyi helytállása miatt előterjesztették kitüntetésre is. Az ajánlásban kitértek feddhetetlen erkölcsi életére és munkahelyén tanúsított hozzáértésére. Igazán szép pillanatok voltak, és egy igazán fontos elvtárs jött le a megyétől, hogy a mellére tűzze a kitüntetést. Kilépve az ajtón, Puszi úr büszkén kihúzta magát az utcán, és szamárfület mutatott tükörképének az első kirakatban.

Szilágyi Perjési Katalin

Mákvirág jelentkezik

Szervusztok, kis barátaim, ismét találkozunk!

Ugye ti is készültök a karácsonyra? Bevallom, én csak egyvalamit szeretek jobban a karácsonynál. A készülődést. Amikor az adventi koszorún meggyújtjuk sorra a gyertyákat, s közben ünneplőbe öltöztetjük a lelkünket. A mézeskalács illata bejárja az egész házat, a rádióban karácsonyi dalok szólnak, s a gyerekek olyan jók, mint soha máskor. Mert mindannyian várjuk a csodát, ami el is jön minden évben, s csak rajtunk múlik, hogy hogyan éljük meg.

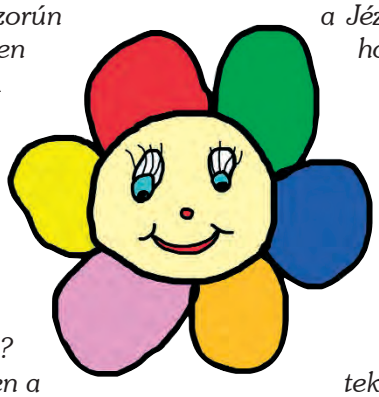

Szoktatok segíteni anyukátoknak? Mert ilyenkor sokkal több a dolga, hiszen a lelki megtisztulás mellett az otthoni nagytakarítást is el kell végezni. Meg a finom ünnepi ennivaló sem készül el magától. Tudjátok-e, hogy az adventben elkövetett jótettek duplán számolandók? A Jézuska ilyenkor még inkább figyeli, ki mennyire szófogadó, jó gyerek.

Gondolom, már mindannyian megírtátok a levelet a Jézuskának, s közben nekem is elküldtétek, hogy a legszebbeket majd a következő, januári találkozásunkkor megmutassam nektek is. És nem feledkeztem meg a mesekönyvről sem, amelyet a legjobb levél írójának fogok átadni. Én is írtam levelet a Jézuskának, s tudjátok, mit kértem ajándékba? Sok-sok levelet tőletek, hogy megerősödjek én is. Vajon teljesíthető a kérésem?

Leveleteket a már ismert címre küldjétek: Biharország (Mákvirágnak), Revista Várad 410068 Oradea, Piata 1 Decembrie nr. 12.

Kívánok nektek és családotoknak áldott, békés karácsonyt és nagyon boldog új esztendőt!

Mákvirág

BARKÁCSOLJUNK

Készülünk a karácsonyra

Mákvirág meghívást kapott a nagyváradi 16-os iskola III. F osztályának adventi készülődésére. CALAPIS TÜNDE tanító néni és GERGELY NATÁLIA vallástanár néni a szülőkkel együtt várta a harmadikosokat, hogy közösen készítsenek díszeket, adventi koszorút, hóembert.

Karácsonyfadíszeket fabrikálnak a fiúk

Nem is tudom, ki izgult jobban, a gyerekek vagy a szülők, mert egy kis adventi műsorral is készültek a kicsik. Nati tanár néni segítségével adventi énekeket hallhattunk, megtudhattuk az advent jelentését, és hogy az adventi koszorún mit jelképez a gyertyák színe.

Utána mindenki eldönthette, melyik asztalnál foglal helyet, merthogy egyiknél adventi koszorút, a másiknál hóembert, a harmadiknál angyalkát lehetett készíteni. Dicséretes, ahogyan a tanító néni a szülőket is befogta, már akit sikerült, mert voltak olyanok is, akik inkább egymással beszélgettek, mintsem egy órácskát a gyerekükkel töltsenek hasznosan. Mármint a gyereknek hasznosan. Mert a gyermeknek óriási élmény, ha az anyukával, apukával közösen készíthet az iskolában bármit.

Elnézve az osztályközösséget, egyértelműen látszott az, hogy ki szokott foglalkozni otthon is a csemetéjével, s ki az, aki inkább a távirányítót adja az apróság kezébe, mint hogy mondjuk egy arclemosó vattapamacsból angyalkát készítsen vele. Pedig egyszerű, csak egy olló meg egy kis ragasztó kell hozzá. A pamacsból kivágunk egy nagyobb tortaszeletnyit, egy másikat pedig összetűrünk, ez lesz a

Itt készülnek az angyalok

Együtt készítjük az adventi koszorút

teste az angyalkának. A fejének egy kisebb darabot vágunk, majd összeragasztjuk. Ki is színezhetjük, ahogyan a harmadikosok csinálták.

S hogyan lehet műanyag pohárból hóembert készíteni? Hát tűzőgéppel egymáshoz tűzzük a poharakat, míg gömböt nem formáznak. Majd kisebb poharakkal tesszük ugyanezt, s a két pohárlabdát egymáshoz ragasztjuk. Szemet, szájat rakunk neki mondjuk szalvétából, az orra pedig ezúttal nem sárgarépa, hanem egy fagylalttölcsér, s máris készen van a hóemberünk.

A harmadikosok közül a legtöbben adventi koszorút készítettek, de sokan fabrikáltak különböző karácsonyfadíszeket is. A lényeg az volt, hogy egy délutánt eltöltsünk együtt, szülők és gyerekek, s együtt készüljünk a karácsonyra.

Adventi műsorral készültek a III. F-esek

Hihetetlen, de a végeredmény...

...egy hóember lett!

Papírmikulás, angyalka és koszorú

Mesés hétvége Szalontán

A hajdúvárosban működő Arany János Művelődési Egyesület szervezésében idén immár 17. alkalommal rendezték meg az Arany László Mesemondóversenyt, és először hirdettek meg rajzversenyt, Az én színes mesevilágom címmel.

Előtérben a zsűri tagjai, háttérben kiállítva a rajzpályázatra érkezett munkák

Több száz óvodás és általános iskolás jelentkezett a mesemondó-, illetve rajzversenyre az Arany János Művelődési Egyesület által felajánlott értékes díjakért és ajándékokért. A legjobb mesemondókat több fordulóban választották ki: először az osztályközösségekben megtartott válogatón dőlt el, ki jut az elődöntőbe, majd az elődöntő zsűrije határozott arról, hogy kategóriánként kik mutathatják meg tudásukat a döntő színpadán. Ők a következők voltak: óvodások, előkészítő osztályosok: Lozsádi Eszter Zsófia, Nagy Milán Erol, Porkoláb Szilvia, Tig Sándor, Tout Leonóra; III.-osok: Herdeló Hermina Fruzsina, Kis Annabella, Kuti Janka Jázmin, Mészáros Eszter, Takó Dorottya Csilla; III–IV.-esek: Kornya Tamás, Kornya Zsófia, Krilek Tamara Gerda, Máté Júlia Angyalka, Moravszki Orsolya; V–VI.-osok: Bodi Leticia, Dorbosel Dávid, Györgypál Gergő, Hulea Henrietta, Órás Tímea és Szemes Kamilla.

Órás Tímea, a fődíjas

Az idei kiírás szerint egyetlen mesével kellett készülni, ezt vagy a megmérettetés névadójának műveiből, vagy a fabulák sorából választhatták az indulók. A döntő szombat délutánjára megtelt a Magyar Ház nagyterme mesével. A széksorokban a 21 kis versenyző mellett felkészítő tanáraik, szülők, testvérek, nagyszülők foglaltak helyet, a falak mentén a rajzkiállítás képei sorakoztak, a zsűri asztalánál Pető Csilla tanfelügyelő, Bodóczi Erzsébet, a Iosif Vulcan Tanítóképző magyar szakos tanára és Kőrösi Mária tanítónő, a Szalárdi János Egyesület elnöke készítette jegyzetlapját, a színpadon Molnár Fanni, a délután háziasszonya köszöntötte a megjelenteket, majd szólította sorra a döntősöket. A gyerkőcök lelkesen, hatalmas átéléssel adták elő meséiket, a közönség remekül szórakozott a tréfás csattanókon. Amíg a zsűri döntéshozatalra vonult vissza, a jelenlévők meghallgathatták a rajzverseny kiértékelését.

A mesemondók teljes mezőnye

Patócs Júlia, a művelődési egyesület elnöke elmondta, hogy több mint 150 rajz érkezett, s Bagosi Imre Tibor képzőművész rangsorolta őket. Az egyesület nemcsak a legjobbakat díjazta, hanem az összes kis rajzoló kapott valamilyen emléket a versenyről. A mesemondóverseny eredményhirdetésén Pető Csilla zsűrielnök szólt a megjelentekhez. Kiemelte, hogy a korábban tapasztaltakkal ellentétben az idén „minden kis versenyzőnek remek mesét választottak, olyat, amelyik a temperamentumához, jelleméhez, korához illett. Dicséret ezért a felkészítőknek, pedagógusoknak, szülőknek”. Hozzátette: a megmérettetés már olyan szintet ért el, hogy jó lenne ezentúl külföldről hívni szakembereket a zsűribe, hadd lássák, milyen egy igazi mesemondóverseny.

Az értékelés után először a különdíjak találtak gazdára, majd a kategóriák legjobbjai kapták meg jutalmukat, végül pedig az is kiderült, hogy a 2014. év Arany László-díjas mesélője Órás Tímea, az Arany János Elméleti Líceum VI. osztályos diákja lett.

Balázs Anita

A mesék világa

A mese az a különleges művészet, amely kortól és nemtől függetlenül mindenkit elvarázsol, tanít és szórakoztat, egy időben nyújt egyedi élményt és szerteágazó kalandozást a fantázia rejtelmes útjain. A gyerekeket hozzásegítik a mesék a világ megismeréséhez. Hogy pontosan mit is tanulnak meg a gyermekek a mesék által, arról VARGA IMOLA pszichológust kérdeztük.

Varga Imola

A világra tárja ki az ajtót a mese *(Képünk illusztráció)*

– A különböző mesék más és más életszakaszban válnak fontossá a gyermekek számára. Másfajta lehetőségeket rejtenek magukban azok a mesék, amiket egy kisgyermeknek olvasunk, és másfajta hozadékuk van személyiségfejlődés szempontjából a nagyobb gyerekeknek szánt meséknek. Elsősorban a mesék tartalma a fontos, az hat az érzelmeken keresztül a gyermek személyiségére, vagyis a mesehallgatás során a gyermek a saját lelki harmóniájának megteremtéséhez szükséges mennyiségű információt építi be személyiségébe a világból.

– Hány éves gyermeknek érdemes elkezdeni mesélni?

– Nagyjából egyéves kortól már hasznos mesélni a gyereknek, ugyanis bár még nem nagyon beszél, a szókincse mégis folyamatosan bővül, és a hallott szavakat elraktározza. Két-, két és fél évesen a gyerekek már szívesen hallgatják a saját családtagjaikkal megtörtént valós történeteket, sőt a legtöbb gyerek kéri is a későbbiekben, hogy ezeket újra és újra meséljék el neki.

– Milyen meséket szeretnek a nagyobb gyerekek?

– Négy–nyolc éves kor között a gyerkőcök már a változatos, izgalmas meséket szeretik inkább hallgatni, amiket hallva találgathatják, hogy mi lesz a történet végkifejlete. A mesélés rendkívül kedvezően hat a kisgyermekek beszédfejlődésére, ezért érdemes minden szülőnek rendszeresen mesélnie a gyermekének. Ez is hozzásegíti, hogy 6-7 éves korára a gyermek iskolaérett legyen. Érdekes tény, hogy azok a gyerekek, akiknek otthon rendszeresen meséltek, az iskolába lépéskor másfél évvel előzik meg érettségben azokat a társaikat, akiknek otthon nem meséltek a szüleik.

– Fontos, hogy a szülő meséljen, vagy más felnőtt is alkalmas lehet a mesélésre?

– A szülővel közös olvasás, mesélés kulcsfontosságú, hiszen különleges kapcsolat fejlődhet így ki közöttük. Ugyanakkor természetesen az is nagyszerű, ha a gyermeknek kedves más felnőtt is mesél neki, hiszen a mese akkor nyújtja a legtöbb élményt és segíti leginkább a fejlődést, ha a történeteket a gyermek számára kedves személy mondja el.

– Mennyire befolyásolja a mesehallgatás a későbbi olvasási készséget?

– Igen nagy mértékben, ugyanis a mesehallgatás során tanulja meg a gyermek a folyamatos és összefüggő beszédet, a fogalmazás alapjait, a szókapcsolatokat. A különböző történetek hozzásegítik a gyerekeket az ok és okozat kapcsolatának megértéséhez, a viszonyításhoz, és még hosszan sorolhatnánk, hogy mennyire sokféle módon járul hozzá a mesehallgatás a későbbi olvasási készség alakulásához. Bizonyított tény, hogy azok a gyerekek, akiknek otthon sokat olvastak, sokkal könnyebben megtanulnak olvasni, ugyanis hamarabb megértik, hogy a nyomtatott szövegnek jelentése van. Fontos tehát, hogy a gyerekek életében állandó helye legyen a mesélésnek. Válasszunk számukra korban megfelelő olvasmányokat, népmeséket, és ne felejtsük el, hogy nemcsak a kicsiknek fontos a mese, hanem a nagyobb gyerekek is ugyanúgy igénylik a közös meseolvasást, szánjunk tehát időt erre minden életszakaszban.

Balázs Anita

Atlétika játékosan

A nagyszalontai Olimpia Sportklub égisze alatt immár egy éve működik nagy sikerrel az atlétikafoglalkozás. Hozzáértő oktató vezetésével, játékosan, csapatban mozoghatnak itt a gyermekek.

Dani Zsolt testnevelő tanár vezeti a foglalkozásokat a szalontai sportteremben

A nagyszalontai Sándor Péter Sportteremben heti két alkalommal várják atlétikaedzésre a sportolni vágyó gyerekeket. A testmozgási lehetőségről az atlétikaórák vezetője, **Dani Zsolt** testnevelő tanár számolt be lapunknak.

– Milyen korú gyerkőcöket várnak a foglalkozásokra?

– Hatéves kortól már bátran jelentkezhetnek a kisdiákok, felső korhatár tulajdonképpen nincs, mindenkit szeretettel várunk egy kis mozgásra.

– Mikor és hol tartják az edzéseket?

– Minden szerdán és pénteken este 7 és 8 óra között találkozunk a nagyszalontai Sándor Péter Sportteremben. Az általános bemelegítő gyakorlatok mellett heti egy alkalommal talajtornát végzünk elsősorban, a másik edzésen pedig a gyorsaságot és az állóképességet fejlesztjük, persze mindezt játékosan, stafétákkal színesítve. El kell mondanom, hogy nagyon ügyesek a gyerekek, az elmúlt időszakban több megmérettetésen is példásan helytálltak.

– Milyen versenyeken vett részt eddig a csapat?

– Három versenyen voltunk, és mindegyiken kiemelkedő sikereket értünk el. Egy verseny volt Nagyváradon, ott a gyerekek egyéniben vehettek részt a próbákon. Olyan jól teljesítettek, hogy az I.-től a IV. helyig mindet ők szerezték meg. Aztán volt két másik verseny Belényesben, itt először egy II. helyezést értünk el, a másik alkalommal viszont szintén parádés teljesítményt nyújtottunk, és sikerült begyűjteni az I–V. helyeket.

– Milyen kedvező hatásai vannak az atlétikának? Miért érdemes ezt a sportágat választani?

– A mozgás nagyon fontos a fejlődésben lévő szervezetnek, így az atlétika nagyon hasznos az egészséges életmód szempontjából. Ugyanakkor ez a sportág hozzájárul a helyes légzéstechnika elsajátításához, nagymértékben elősegíti a helyes testtartást, az izmok fejlődését. A sportnak köszönhetően erősödik az immunrendszer, jobban fejlődnek a motorikus képességek, az állóképesség, a gyorsaság, a hajlékonyság, a koordináció. A futás például jelentősen csökkenti az asztma kialakulásának lehetőségét.

– Hol jelentkezhetnek azok, akik szeretnének atletizálni?

– Sok szeretettel várjuk a beiratkozókat az edzésnapokon, tehát szerdánként és péntekenként este 7 és 8 óra között. Bővebb felvilágosításért hívjanak a 0746/567–092 telefonszámon.

Balázs Anita

Belényesből győztesen tért haza a csapat

Hová tűntek a szurkolók?!

Év végéhez közeledve a sportban is összegeznek, kiértékelik az elért eredményeket, rangsorolják a versenyzőket, edzőket, csapatokat. A nézőkről, a szurkolókról azonban kevés szó esik.

A focidrukkerek „kihaltak" Biharban

A bihari sportot tekintve jelenleg igencsak alacsony a nézőszám átlaga, legyen szó a legeredményesebb sportágakról (vízi- és kosárlabda), avagy a gyengébben muzsikáló labdarúgásról. Pedig voltak idők, nem is olyan rég, amikor ezrek skandálták a „Hajrá Bihar FC!" vagy a „Hajrá VSK!" rigmusokat.

Kétségtelenül az utóbbi öt év legnépszerűbb csapata a Városi Sportklub férfi kosárlabdaegyüttese, amely bronz-, majd ezüstérmet szerzett a román élvonalban. Ebben az időszakban alig akadt olyan hazai pályás találkozó, amelyen ne lett volna telt ház (több mint 2000 néző) az Antonio Alexe Sportcsarnokban. Manapság viszont úgy tűnik, elpártoltak a nézők a csapat mellől. A vártnál gyengébb idénykezdet miatt (a csapat nem remekelt sem a hazai élvonalban, sem pedig az Eurochallenge Kupában) az őszi mérkőzéseken alig fél ház volt, s akadt olyan találkozó is, amelyen alig több mint 500-an voltak a lelátókon. Emellett idén a törzsszurkolók, a „Vörös oroszlánok" száma is megfogyatkozott, s az idegenbeli meccsekre sem kísérték már el a csapatot.

A nyolcszoros bajnok férfi pólócsapat, a VSK-Digi mérkőzésein még alacsonyabb a nézőszám, pedig nemcsak Bihar megye, hanem a román vízilabda egyik legmeghatározóbb együtteséről van szó, amely egyedüli román klubként egymás után kétszer szerepelt a legrangosabb

A vízilabda-meccseken is ritka már a telt ház *(Fotók: Nagyváradi VSK és Bihar FC)*

európai kupa, a Bajnokok Ligája csoportkörében. Manapság már a Steaua elleni rangadó sem közönségcsalogató, de a BL-csoportkörben is volt olyan meccs, amelyre alig félezren voltak kíváncsiak a Ioan Alexandrescu Uszodában annak ellenére, hogy ingyenes volt a belépés. Hét éve, az első bajnoki cím megszerzésekor gombostűt sem lehetett leejteni a lelátókon, olyan sokan voltak kíváncsiak a meccsekre, s szintén zsúfoltság volt az Eurocup negyeddöntőjében, a Spandau, majd a Honvéd ellen játszott visszavágókon.

A Bihar FC háza táján nincs újdonság. Az évek óta küszködő, túlélésre berendezkedett gárda meccsein alig egy-kétszáz focikedvelő lézeng a máskor szebb napokat látott Bodola Gyula Stadion lelátóin. Pedig lenne igény a focira, a jó és eredményes játékra. Ezt bizonyítja az idén ősszel a Kolozsvári Universitatea ellen lejátszott Román Kupa-meccs, amikor közel félezren szurkoltak a piros-kékeknek; azon szerencsés periódusokban pedig, amikor a gárda az élvonalba jutásért küzdött, a tízezret is elérte a nézőszám.

A siker hiánya csak az egyik oka annak, hogy ürességtől konganak a váradi lelátók. Európa nyugati felében nem mindig a győzelem, hanem sokszor a hűség vonzza a nézőket a stadionokba. Így fordulhatott elő, hogy az angol vagy az olasz másodosztályba kerülő gárdák némelyike telt ház előtt játszotta mérkőzéseit, illetve hogy a skót élvonal patinás együttese, a Glasgow Rangers 40 000 bérletes előtt lépett pályára egy negyedosztályú mérkőzésen, amikor a klub csődbe került, így visszasorolták az élvonalból. Nehéz elképzelni, hogy Biharban vagy akár Romániában hasonló odaadást tapasztalunk majd a sportkedvelőktől.

Hajdu Attila

Magyarország és Európa a Szacsvay Akadémián

November végén Bárdi Nándor történész *Többség és kisebbség a XXI. század elején* című előadásával zárult le a nagyváradi Szacsvay Akadémia idei történelmi előadás-sorozata. A Kárpát-medence népei után jövőre Magyarország és Európa kapcsolatait elemzik.

Szabó Ödön, a történelmi előadás-sorozat ötletgazdája és szervezője ismertette a jövő esztendőre vonatkozó tematikát és a programtervet. Mint az idén vagy a korábbi években is, a program összeállításában és az előadók kiválasztásában oroszlánrészt vállalt a Szacsvay Akadémia szakmai vezetője, **Romsics Ignác** Széchenyi-díjas történészprofesszor, a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) rendes tagja. A nemcsak Nagyváradon, hanem a Kárpát-medencében is egyedülálló rendezvény sikeréből kiindulva, a váradi mintájára ebben az évben már Marosvásárhelyen is megtartották az értekezéseket a meghívott előadók, igaz, ott a Kós Károly Akadémia volt a fő szervező.

Romsics Ignác

Amint a váradi évadzáró előadáson kiderült, a szervező grémium jövőre is rendkívül érdekes témát választott, s ezt 17 előadáson tárgyalják majd a szakmai elithez tartozó történészek. A *Magyarország és Európa – Kényszerek és lehetőségek a magyar történelemben* címet kapta a Szacsvay Akadémia következő történelmi modulja, s az alábbi program szerint zajlik majd.

Január 14., szerda – **Fodor István**, a Magyar Nemzeti Múzeum címzetes főigazgatója: *Bizánc és Róma között: a honfoglaló magyarok útkeresése;* **Január 28.** – **Font Márta**, Kelet-Európa történelmének kutatója, az MTA doktora: *A keresztény magyar királyság megalapítása;* **Február 11.** – **Zsoldos Attila**, a Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetének (MTA TTI) tudományos tanácsadója: *Az Árpád-kori Magyar Királyság európai kapcsolatrendszere;* **Február 25.** – **Csukovits Enikő**, az MTA TTI tudományos főmunkatársa: *Az Anjouk XIV. századi magyar birodalma és az európai politika;* **Március 25.** – **Fodor Pál**, az MTA TTI főigazgatója: *Várnától Mohácsig: az Oszmán Birodalom felemelkedése és a Magyar Királyság bukása;* **Április 8. – Oborni Teréz**, az MTA TTI tudományos főmunkatársa és titkára: *Kelet és Nyugat között: az Erdélyi Fejedelemség;* **Április 22.** – **Pálffy Géza**, az MTA TTI tudományos tanácsadója: *Kelet és Nyugat között: a Magyar Királyság;* **Május 6. – Gebei Sándor**, az egri Eszterházy Károly Főiskola Történelemtudományi Intézetének tanszékvezető professzora: *A török kiűzése és Magyarország beilleszkedése a Habsburg Birodalomba;* **Május 20.** – **Kalmár János** egyetemi docens, az egri Eszterházy főiskola professzora: *A felvilágosodás Európában és Magyarországon;* **Szeptember 2.** – **Hermann Róbert**, a történelemtudományok doktora, a Károli Gáspár Református Egyetem professzora: *A népek tavasza és a magyar reformkor;* **Szeptember 16.** – **Csorba László**, a Magyar Nemzeti Múzeum főigazgatója: *Nagyhatalmi politika és Kelet-Közép-Európa újjászervezésének alternatívái, 1848–1867;* **Szeptember 30. – Ifj. Bertényi Iván**, az MTA TTI tudományos főmunkatársa: *Az Osztrák–Magyar Monarchia külpolitikai törekvései 1867–1914;* **Október 14.** – **Pollmann Ferenc**, a Hadtörténeti Intézet és Múzeum Hadtörténeti Intézetének tudományos főmunkatársa: *Magyarország az I. világháborúban;* **Október 28.** – **Romsics Ignác**, az MTA rendes tagja, Széchenyi-díjas történész: *A nagyhatalmak és a trianoni Magyarország, 1920–1947;* **November 11.** – **Rainer M. János** Széchenyi-díjas történész, az MTA doktora: *Magyarország a „szovjet táborban”;* **November 25.** – **Medve-Bálint Gergő**, az MTA Társadalomtudományi Kutatóközpontjának munkatársa: *Magyarország az Európai Unióban.*

Oborni Teréz

Borsi Balázs

Tabéry megérdemelné, hogy kultusza legyen

Tavasz, tűz, történelem címmel Tabéry Géza-novellapályázatot hirdet a Partiumi Keresztény Egyetem (PKE) Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Tanszéke, valamint a *Várad* irodalmi-művészeti folyóirat.

Magyar anyanyelvű pályakezdő és gyakorló szerzők egyaránt jelentkezhetnek, a korhatár 16–28 év. A novellák beküldési határideje 2015. január 4. 24 óra. A Tabéry Géza-novellapályázat részleteit sajtótájékoztatón ismertette **Balogh Andrea**, a PKE Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Tanszékének vezetője, **Boka László** irodalomtörténész, docens, a *Várad* folyóirat egyik alapítója, állandó munkatársa és **Szűcs László**, a *Várad* főszerkesztője.

Balogh Andrea elmondta: ők kezdeményezték a pályázat elindítását középiskolások és egyetemisták számára. Olyan szerzőt választottak, aki kötődik ehhez a régióhoz. Az erdélyi magyar irodalom tantárgyhoz, melyet ő és Boka László oktat a PKE-n, Tabéry művei is hozzátartoznak. A pályázati felhívást elküldik az iskolákba, a magyartanároknak. Hangsúlyozta: öröm számukra, hogy együttműködhetnek a *Várad* folyóirattal.

Boka László kifejtette: a régióhoz kapcsolás mellett fontos szempont volt a tág témakör is. A kiírásra bárki jelentkezhet, aki a kritériumoknak megfelel, nem csupán a Partiumból, Erdélyből és Magyarországról, hanem szerte a nagyvilágból, akár Ausztráliából is.

Szűcs László közölte: a *Várad* szerkesztősége időről időre kiír pályázatokat. 2012 nyarán például verspályázatot hirdettek meg szintén középiskolásoknak, egyetemistáknak, annak az idén januárban elhunyt Kinde Annamária költő, műfordító, a *Várad* szerkesztője volt a kezdeményezője. Sok remek vers született. A fődíjas Borzási Johannának épp a nonvemberben megtartott VI. Nagyváradi Könyvmaratonra jelent meg a kötete. Szűcs László említést tett arról, hogy a verspályázatra kevesen jelentkeztek megyénkből, s reméli, a novellapályázat esetében erősebb lesz a bihariak jelenléte. Most is fut egy pályázatuk, *A tudomány kertje,* s gyűlögetnek az anyagok – a nyelvészettől a fizikáig. Szűcs László szót ejtett arról is, hogy Tabéry Géza író életműve nem eléggé ismert, holott megérdemelné, hogy komolyabb kultusza legyen.

Szűcs László, Boka László és Balogh Andrea

Néhány tudnivaló a Tabéry-novellapályázatról: célja, hogy értékelési, elbírálási és megjelenési lehetőséget adjon mindazoknak, akik szakmai megítélés alapján szeretnék alkotásaikat hagyományos úton és elektronikus irodalmi periodikában megjelentetni. A pályamunkákat a szerkesztőség és a tanszék által felkért szakértő zsűri értékeli. A zsűri döntése alapján minősítést elérő szerzők elismerő oklevelet kapnak, a legjobbakat pedig az alábbiak szerint díjazzák: a győztes pályamű szerzője 300 lejt + könyvcsomagot; a II. helyezett 200 lejt + könyvcsomagot; a III. helyezett 100 lejt + könyvcsomagot kap. A legjobb novellákat a *Várad* irodalmi és művészeti folyóirat publikálja.

A pályázat tematikus, ezért a megszülető írásnak a *Tavasz, tűz, történelem* címben jelzett három tematika valamelyikéhez kell kapcsolódnia. Egy szerző legfeljebb két novellát küldhet be. A novellák egyenként legfeljebb 10 gépelt oldal terjedelműek lehetnek (kb. 24 000 karakter, Times New Roman betűtípus, 12 pontos betűméret, 1,5-es sortávolság, 2,5 cm-es margó). Nevezési díj nincs. **Beküldési határidő**: 2015. január 4. 24 óra. Fontos, hogy a pályázó megadja a pontos elérhetőségeit!

A pályamunkák beküldhetők villanypostán a taberypalyazat@gmail.com címre vagy postai úton a *Várad* szerkesztőségének címére. (Revista culturală Várad Oradea, 410068 Oradea, Piaţa 1 Decembrie nr. 12, judeţul Bihor). A küldeményen tüntessék fel: *Tabéry-novellapályázat.* Eredményhirdetés 2015 márciusában. További információk találhatók a http://magyartanszek.partium.ro/hu és a http://www.varad.ro honlapokon.

Tóth Hajnal

Gyógynövény-ábécé

100. Martilapu *(Tussilago farfara)*

Az őszirózsafélék családjába tartozó, nagy levelű gyógynövény. Román neve podbal. Patakpartokon, vizes területeken él. A mocsárvirág elnevezés is erre utal. A szamárköröm, lókörömfű, körömlapu elnevezés a levél alakjára mutat. Az első magyar füvészkönyv egyik szerzője, Diószegi Sámuel szattyúnak nevezi, ez a szattyán alakváltozata, ami arra utal, hogy a növény apró, barnás pikkelylevelei hasonlítanak a puha bőrhöz.

Gyöktörzse hengeres, kúszó, tőlevelei szíves-kerekdedek, 15-20 cm átmérőjűek. A légzőszervi betegségek elsőrangú gyógynövénye, levelét (farfarae folium) és virágát gyűjtik. Február-márciusban nyitja sárga virágait, a levele később nő ki.

A levél forrázata belsőleg befedi és védi a gyulladt nyálkahártyát, illetve fellazítja a nyákot, így megkönnyíti, illetve csökkenti a köhögési ingert. A virágból hideg vagy langyos vizes áztatással készíthetünk kivonatot. Gyulladáscsökkentő hatása miatt szájüregi nyálkahártya-gyulladásnál öblögető szerként eredményes. Kelésekre a friss, megtört levelét rakják borogatásként.

Kis mennyiségben rákkeltő Pirrolizidin alkaloidot tartalmaz, ami károsíthatja a májat, ezért egy hónapnál tovább ne alkalmazzuk folyamatosan. Terhes nők, szoptató anyák és májproblémákkal, alkoholizmussal küszködők ne használják!

Martilapu

Medvehagyma

101. Medvehagyma *(Allium ursinum)*

Régi magyar neve sásihagyma, poszhagyma, vadfokhagyma. Románul leurdă. Árnyékos ligeterdőkben, források mentén terem. Élénkzöld, fényes, hosszúnyelű, lándzsa alakú levelei nagyon hasonlítanak a gyöngyvirágéra, de erőteljes fokhagymaillata összetéveszthetetlenné teszi.

A fokhagymához hasonlóan kedvezően hat az emésztőrendszerre, ám gyógyereje jóval nagyobb. Segíti az idült bőrbetegségek gyógyítását is. Áprilisban-májusban virágzik. Az akár nyersen (salátának, kenyérre szórva), akár ételbe főve vagy főzeléknek fogyasztható leveleket virágzás előtt kell szedni, a hagymáját nyár végén, ősszel. A hagymáját ugyanúgy használhatjuk, mint a fokhagymát. Érzékeny gyomrúak a növény levelét és hagymáját vágják össze apróra, öntsék le meleg tejjel, s csak két-három órai áztatás után fogyasszák kortyonként.

A medvehagyma féreghajtó, s ajánlott gázképződéssel és kólikával járó akut és krónikus hasmenés ellen ugyanúgy, mint szorulás esetén. Fogyasztása enyhíti a gyomor okozta szívzavarokat és álmatlanságot, valamint az artériák elmeszesedése és magas vérnyomás miatti szédülést, fejfájást.

Januárban a medveszőlővel és a mezei iringóval ismerkedhetnek meg olvasóink.

Karácsonyi mézeskalács

Advent van, készülünk a karácsonyra. Mennyivel jobb, ha a gyerekeket bevonva mi magunk állunk neki elkészíteni a karácsonyfa díszeit! A mézeskalács-sütés is élvezet minden apróság számára. A receptet mi adjuk, a többi Önökön múlik!

Mézeskalács

Hozzávalók: 1 kg finomliszt, 30 dkg porcukor, 1 csipet só, 30-40 dkg virágméz, 3 tojás, 3 evőkanál margarin, 1 teáskanál szódabikarbóna, 3 dkg fahéj, 1 dkg őrölt szegfűszeg, 1 csomag mézeskalács fűszerkeverék (kb. 2 dkg).

Elkészítés: A lisztet, a porcukrot, a fűszereket és a szódabikarbónát is szitáljuk át, majd keverjük össze fakanállal. Üssük bele az egész tojásokat. A tésztát lágyíthatjuk úgy, hogy csak egy egész tojást és 2-3 tojássárgáját teszünk bele, a tojásfehérjéket pedig üvegpohárban letakarva hűtőszekrénybe tesszük, jó lesz a cukormázhoz. Tegyük a szobahőmérsékletű margarint is a tésztába, és dolgozzuk el – ekkor még nem áll össze –, majd öntsük hozzá az üvegben forró vízbe állított, meglangyosított mézet. Ha a tálhoz ragadna a tészta, kevés liszt hozzáadásával addig gyúrjuk, amíg elválik az edény falától. Takarjuk le konyharuhával, és legalább 3–5 órán keresztül hagyjuk állni. A pihentetés után addig gyúrjuk újra, amíg ismét képlékeny nem lesz. Osszuk több részre a tésztát, és egyszerre mindig csak egy cipót nyújtsunk ki. Gyúródeszkán sodrófával nyújtsuk körülbelül 3-4 milliméter vastagra, nagyobb figurákhoz vastagabbra. Lisztbe mártott kiszúró formákkal szaggassuk ki a mézeskalácsot. Sütőpapírral kibélelt vagy zsiradékkal vékonyan kikent, esetleg csak lisztezett tepsibe rakjuk, hagyjunk elegendő helyet a sütemények között, hisz sütés közben megduzzadnak. Forró sütőbe tegyük, közepes lángon süssük egyenletesen aranybarnára. Egy-két percig hagyjuk a tepsiben hűlni a figurákat, mert forrón nagyon törékenyek, majd sütőlapáttal emeljük ki őket egy tálcára.

Tippek a díszítéshez

Fényesítés: a mézeskalácsok felületére kenőtollal tojásfehérjét kenhetünk, így szép fényesek lesznek, illetve a magvak könnyen rájuk ragadnak.

Magvak: az apróbbakat – mák, szezámmag – hintsük a tojásfehérjével megkent nyers tészta felületére, és így süssük meg. A nagyobb magvakat – napraforgó-, tökmag, dió, mandula – nyomjuk a nyers tésztába, bele fognak sülni.

Cukoríróka: 1 tojásfehérjéhez keverjünk 3-4 dkg porcukrot és pár csepp citromlevet. A lassan folyó keverék formázható jól. A mázat evőkanállal tegyük egy kis műanyag zacskóba, egyik sarka felé igazítva a masszát csavarjuk meg, majd szorítsuk össze a zacskó nyílását. A teletöltött sarok végén vágjunk kis nyílást, és máris rajzolhatunk a mázzal a megsült mézeskalácsokra. Hagyjuk megszáradni a díszítést. Csak teljesen kihűlt tésztát díszítsünk!

A helyes megfejtést szerkesztőségünkbe eljuttatók között könyvjutalmat sorsolunk ki. Beküldési határidő: **december 31.** Postacím: Biharország, 410068 – Oradea, Piața 1 Decembrie nr. 12.; e-mail: biharmegye@gmail.com.

Karácsony

Ady Endre (1877–1919) költő, író, publicista fenti versének utolsó sorait idézzük: „Nem volna más vallás, / Nem volna csak ennyi: / Imádni az Istent / És egymást szeretni…” Folytatása a rejtvényben a **vízszintes 2.** és a **függőleges 1.** alatt.

VÍZSZINTES: 13. Nádor Erkel Hunyadi László c. operájában. **14.** Kóstol. **15.** Európai nép. **16.** Ünnepélyes beiktatás. **18.** Jó modor. **20.** Fohász. **21.** Takarmánynövény. **22.** Karját karjába ölti. **24.** Indiai író. **26.** Jegyzetel. **27.** Vízlelő hely. **28.** Horvát sziget, üdülőparadicsom. **29.** A lantán vegyjele. **30.** Folyó Nyugat-Afrikában. **32.** Nevezetes bűntények gyűjteménye. **34.** … step – gyors tánc, a foxtrott őse. **36.** Bő palást. **38.** Turzás – névelővel. **39.** A Lant csillagkép latin neve. **41.** Hosszadalmas fájdalmat okoz. **43.** Főrendiház tagja. **44.** Kímélő étrend. **46.** …macska – Arábiában és Afrikában élő ragadozó. **48.** Kas betűi. **49.** Angol drámaíró (1929–1994). **51.** Népi hosszmértékegység. **53.** Néma gésa! **54.** Mintadarab! **56.** Szürke – románul. **57.** Sárgulni kezd! **58.** … Farrow – amerikai filmszínésznő. **59.** Széchenyi István műve. **61.** Letilt páratlan betűi. **62.** Kis Ágnes. **64.** …-java – a legértékesebb része. **66.** Világtenger. **68.** Hivatásos társalgó a japán teaházakban. **70.** Friedrich … – német politikus, 1919-től köztársasági elnök. **72.** Hatalmas olimposzi istennő.

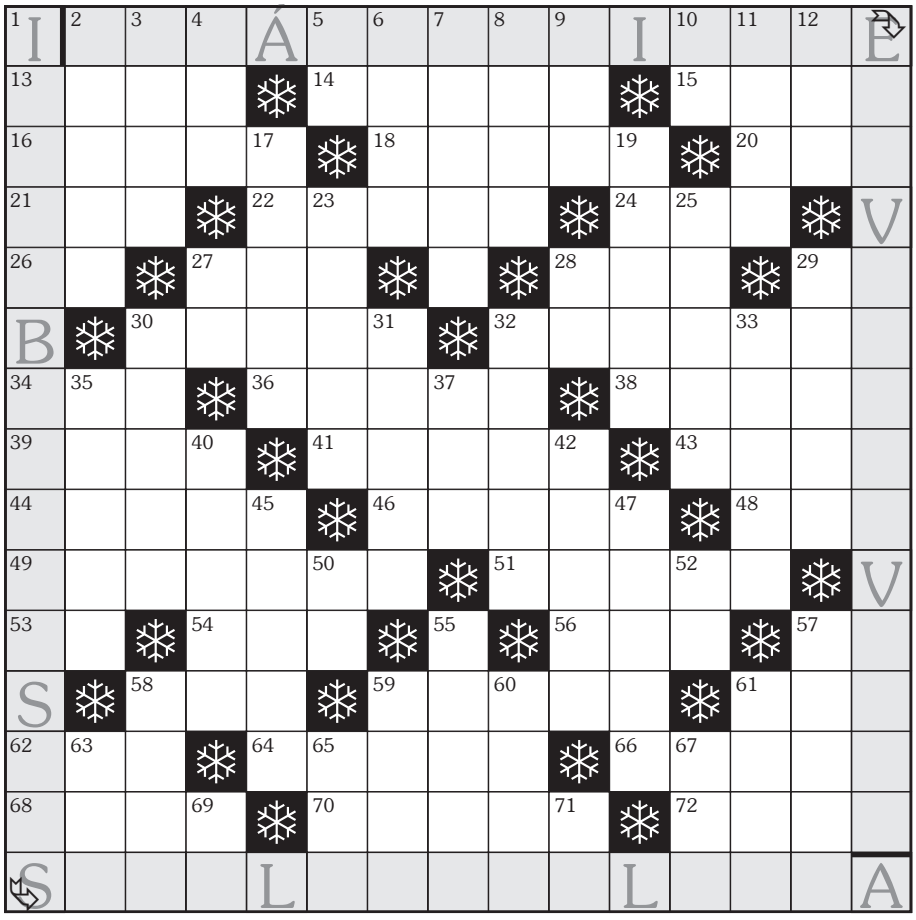

FÜGGŐLEGES: 2. Körbe forgat. **3.** Sémi nyelvű nép. **4.** Vissza: kopasz. **5.** Római 101. **6.** …-Darja – folyó Közép-Ázsiában. **7.** Ilyen állat a rák. **8.** … Cobar (1916–1993) – román rajzfilmrendező, karikaturista. **9.** Egyleti tagok! **10.** Kína gépkocsijele. **11.** Hull. **12.** …kapocs – iratokat fog össze. **17.** Tanulságot merített. **19.** Flotow operája. **23.** Roham. **25.** Indián trófea. **27.** Kiütés a bokszban. **28.** Mely személy. **29.** Lapos fenekű csónak. **30.** Ez is madár. **31.** Lewis Carroll mesehőse. **32.** Színházi előkészület. **33.** Gyertya anyaga. **35.** „Sors, … nekem tért” (Petőfi). **37.** … Máni – Bella István hőse. **40.** Parányi. **42.** Sziklás hegyekben élő kérődző állat. **45.** … Sanchez – Costa Rica-i politikus, 1987-ben Nobel-békedíjat kapott. **47.** Levágott gabona földje. **50.** Nomen nescio (neve ismeretlen). **52.** Nemzetközi mértékrendszer. **55.** Mandulafenyő (lat.). **57.** Ringo … – angol dobos, énekes, színész (ék. f.). **58.** Az 1980-as moszkvai olimpia kabalafigurája (ék. f.). **59.** Vétség. **60.** Elképzelés. **61.** A tűz martalékává válik. **63.** Kötszer. **65.** A buddhizmus Japánban elterjedt ága. **67.** Achát közepe! **69.** Rangjelző előtag. **71.** A titán vegyjele.

Barabás Zsuzsa

A novemberi számunkban közölt rejtvényünk (Széchenyi István gondolata) helyes megfejtése: „…ki sokat próbál, s többször hibázik az, ki ébren van, mint aki alszik.” Könyvjutalmat nyert: **Kósa Jolán** (Nagyszalonta), **Török Rozália** (Nagyvárad), **Szabó István** (Ottomány).

Decemberi jeles napok

1761. december elsején megszületett Marie Tussaud

Elzász székhelyén, Strasbourgban látta meg a napvilágot, Anna Maria Grosholtz néven. 1780-ban Párizsba utazott, hogy a királyi családot és az udvari nemességet viaszból megformázza, majd a forradalom után a győztes vezetők és a kivégzettek fejéről készített viaszöntvényeket. 1802-ben költözött Londonba, és korának, valamint a múlt neves és hírhedt személyiségeinek készítette el életnagyságú viaszszobrait, s ezeket világhírűvé vált múzeumában, az 1832-ben megnyílt Madame Tussaud Panoptikumában állította ki.

Marie Tussaud

Alfred Nobel

1896. december 10-én meghalt Alfred Nobel

A svéd kémikus 1867-ben nitroglicerinből és kovaföldből hatékony robbanóanyagot állított elő, és dinamitként szabadalmaztatta. Ezzel forradalmasította a haditechnikát és a robbanóanyagok ipari felhasználását. 1895-ben alapot létesített, amelynek vagyonát a Nobel-alapítvány kezeli, és éves kamatait minden évben egy-egy fizikai, kémiai, orvostudományi, irodalmi és békedíjként ítélik oda azoknak, akik „az emberiség legnagyobb hasznára vannak". A Nobel-békedíj alapítását a pacifisták alelnöke, az osztrák Bertha von Suttner ösztönözte. Legelőször 1901. december 10-én adta át a svéd király Stockholmban és Oslóban a Nobel-díjakat, azóta is ezen a napon tartják az ünnepélyes átadást.

1980. december 8-án lelőtték John Lennont

Azon a bizonyos estén, egy elég zsúfolt nap után, a Beatles együttes alapító tagja, zenész, énekes, szövegíró a feleségével, Yoko Onóval igyekezett vissza a New York-i Dakota-házban levő lakásukba. Az épület előtt a 25 éves, zavart elméjű Mark Davis Chapman 38-as kaliberű revolveréből 5 lövéssel kioltotta Lennon életét. Az elkövető meg sem kísérelte a menekülést, csendesen levette a kabátját, a földre tette, majd bevárta a rendőröket. Egy bámészkodó megkérdezte tőle: „Tudja maga, mit tett?" A válasz: „Az imént lőttem agyon John Lennont."

A New York-i Dakota-ház előtt lőtték le John Lennont

1872. december 22-én döntöttek Pest, Buda és Óbuda egyesüléséről

Már az őskorban is volt emberi település a mai magyar főváros területén. Bizonyítják ezt a kelta alapítású, de latin nevén ismert Aquincum romjai. A honfoglaló magyarok 900 táján jutottak ide. Településüket az 1241-es tatárjárás elpusztította. Az újjáépült város a XV. században a humanista műveltség egyik európai központja volt. A közel másfél százados török uralom után a városi élet a XVIII. században kezdett ismét kibontakozni, de igazi lendületet a XIX. században, az ország iparosodásával vett. A városatyák 1872-es döntése után, 1873. november 17-én az addig önálló Pestet, Budát és Óbudát Budapest néven egyesítették.

1873-ban Pest, Buda és Óbuda Budapest néven egyesült

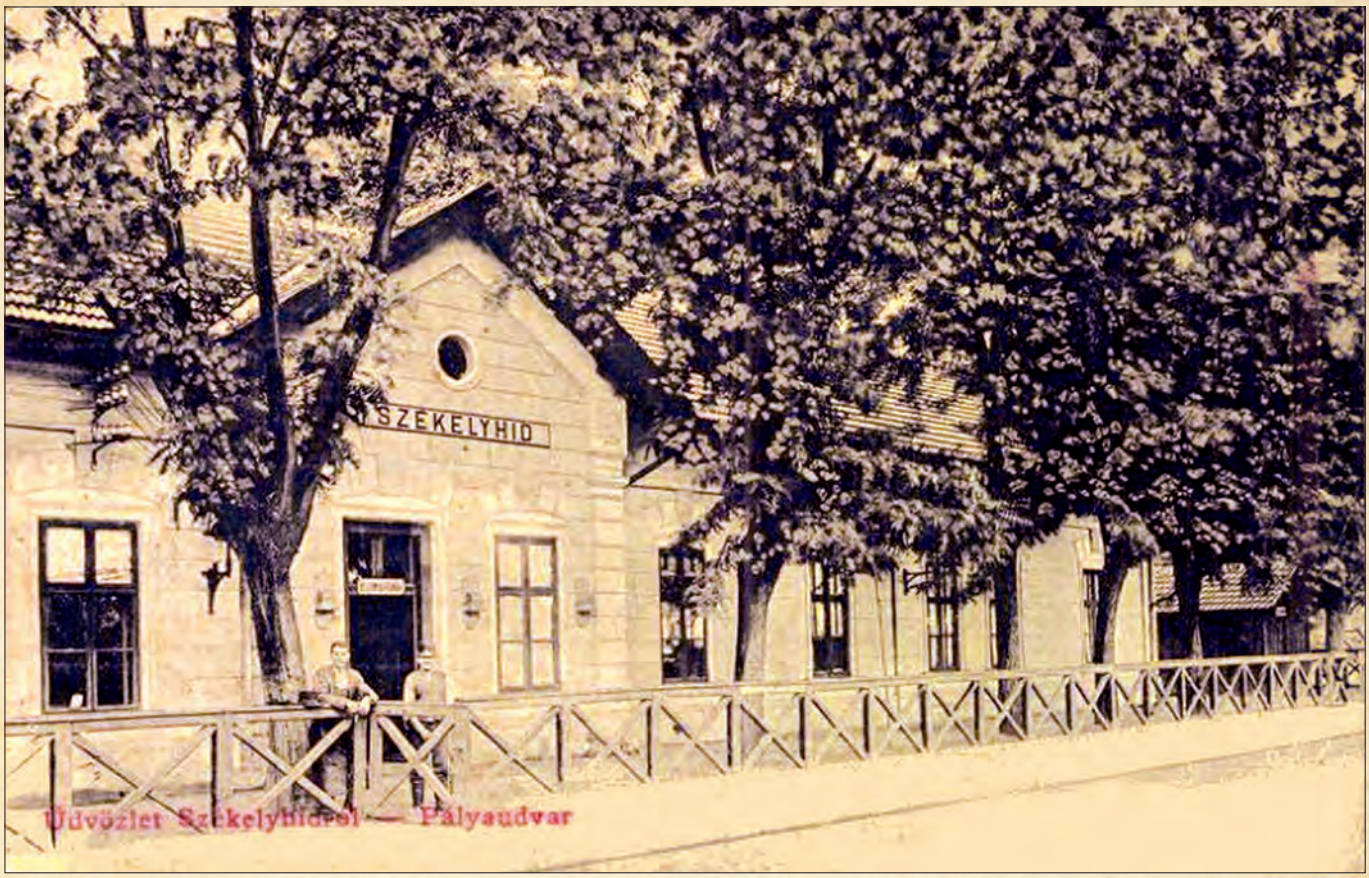
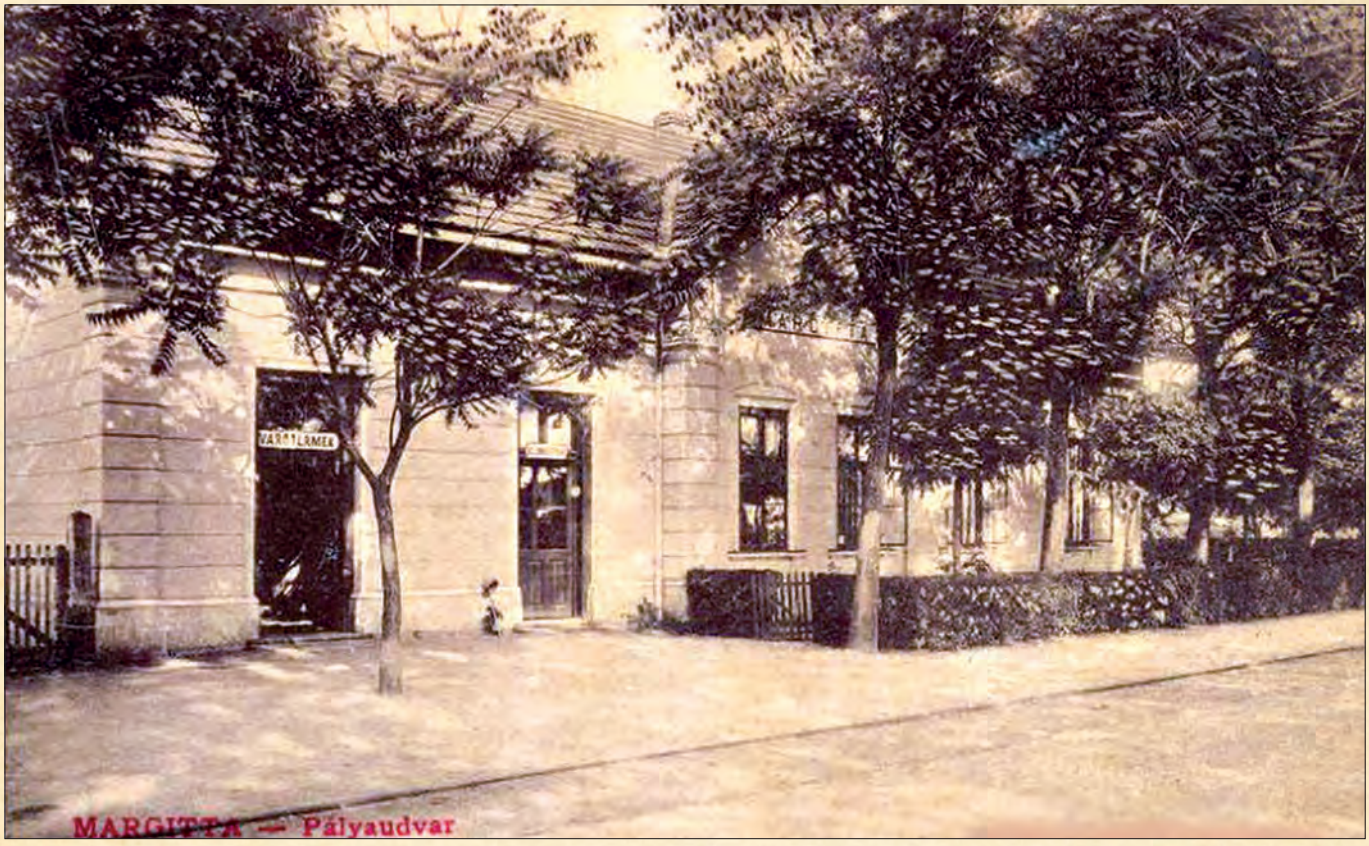
Az egykori Bihar vármegyei helyiérdekű vasút két fontos állomása látható a képeslapokon: Székelyhíd (fent) és Margitta (lent). Mind a kettő az 1887. július 2-án átadott két vasútvonal: a Biharpüspöki–Érmihályfalva és a Székelyhíd–Margitta vasútállomása – ahogy akkoriban nevezték, indóháza – volt. Két év múlva Margittától a vasutat továbbépítették Berettyószéplakig. A két állomás egykor nagyon hasonlított egymásra, csak később emeltek a székelyhídi peron teljes hossza fölé előtetőt